

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ



နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ်

၁။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မတုလံ၊
သ သဒ္ဓမ္မ ဂဏုတ္တမံ။
အဘိဝါဒိယ ဘာသိဿံ၊
အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟံ။

(ငါသည်) ပြိုင်ဘက်မရှိသော၊ သဒ္ဓမ္မသုံးပါး မြတ်သောအရိယာဂိုဏ်းနှင့် တကွဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရားကို(ရှိခိုးပါ၏)။ ရှိခိုးပြီး၍ အဘိဓမ္မာဒေသနာအကျဉ်းချုပ် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းကို မိန့်ဆိုအံ့။

Having respectfully saluted the Fully Enlightened One, Peerless One, along with the Sublime Teaching and the Noble Order. I will speak the Manual of Abhidhamma- a compendium of things contained in the Abhidhamma.

ပရမတ္ထတရား ၄-ပါး

၂။ တတ္ထ ဝုတ္တာဘိဓမ္မတ္တာ
စတုဓာ ပရမတ္ထတော။
စိတ္တံ စေတသိကံ ရူပံ၊
နိဗ္ဗာန မိတိ သဗ္ဗထာ။

ထိုအဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟဟူသောပုဒ်၌ ဆိုအပ်ကုန်သော အဘိဓမ္မာ၏ အနက်တို့သည် ပရမတ်အားဖြင့် စိတ် စေတသိကံ ရူပံ နိဗ္ဗာန် ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအားဖြင့် လေးပါးအပြားရှိ၏။

The things contained in the Abhidhamma, spoken of there in, are altogether fourfold from the standpoint of ultimate reality: consciousness, mental factors, matter and Nibbāna.

စိတ်ပိုင်း

ဘုံစိတ်အပြား ၄-ပါး

၃။ တတ္ထ စိတ္တံ တာဝ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ ကာမာဝစရံ, ရူပါဝစရံ, အရူပါဝစရံ, လောကုတ္တရဉ္စေတိ။

ထိုလေးပါးသော အဘိဓမ္မတ္ထတို့တွင် ရှေးဦးစွာ စိတ်သည် ကာမာဝစရ, ရူပါဝစရ, အရူပါဝစရ, လောကုတ္တရစိတ်, ဤသို့ လေးပါး အပြားရှိ၏။

Of them, consciousness, firstly, is four fold: (1) sense-sphere consciousness (2) fine-material-sphere consciousness (3) immaterial-sphere consciousness (4) supramundane consciousness.

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါး

လောဘမူစိတ် ၈-ပါး

၄။ တတ္ထ ကတမံ ကာမာဝစရံ? - သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ လောဘသဟဂတစိတ္တာနိနာမ။

ထိုလေးပါးသော စိတ်တို့တွင် အဘယ်စိတ်သည် ကာမာဝစရစိတ် မည်သနည်း? သောမနဿ သဟဂုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် လောဘသဟဂုတ်စိတ်တို့ မည်၏။

Amongst them what pertains to the sense sphere?

1. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, unprompted.
2. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.
3. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from wrong view, unprompted.
4. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from wrong view, prompted.
5. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with wrong view, unprompted.
6. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with wrong view, prompted.
7. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from wrong view, unprompted.
8. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from wrong view prompted.

These eight types consciousness are accompanied by greed.

ဒေါသမူစိတ် ၂-ပါး

၅။ ဒေါမနဿသဟဂတံ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ, သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ ဒွေပိ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနိနာမ။

ဒေါမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ပဋိဃသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ပဋိဃသမ္ပယုတ်စိတ်တို့ မည်၏။

9. One consciousness, accompanied by displeasure, associated with aversion, unprompted.
10. One consciousness, accompanied by displeasure, associated with aversion , prompted.

These two types consciousness are associated with aversion.

မောဟမူစိတ် ၂-ပါး

၆။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ္တမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ္တမေကန္တိ
ဣမာနိ ဒွေပိ မောမူဟစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်
ဖြစ်သော ဥဒ္ဓစ္စသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ နှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည်
မောမူဟစိတ်တို့ မည်ကုန်၏။

- 11. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with doubt.
- 12. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with restlessness.

These two types consciousness involve sheer delusion.

နိဂုံး

၇။ ဣစ္ဆေဝံ သဗ္ဗထာပိ ဒွါဒသာကုသလစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း တဆဲ့နှစ်ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

သင်္ဂဟဂါတာ

၈။ အဋ္ဌဓာ လောဘမူလာနိ၊
ဒေါသမူလာနိ စ ဒွိဓာ။
မောဟမူလာနိ စ ဒွေတိ၊
ဒွါဒသာ ကုသလာ သိယံ။

လောဘမူစိတ်တို့သည် ရှစ်ပါးပြားကုန်၏။ ဒေါသမူစိတ်တို့သည်ကား နှစ်ပါးပြားကုန်၏။
မောဟမူစိတ်တို့သည်ကား နှစ်ပါးတို့တည်း။ ဤသို့ အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် တဆဲ့နှစ်ပါး ဖြစ်၏။

Eight are rooted in greed, two in hatred and two in delusion. Thus there are twelve types unwholesome consciousness.

အဟိတ်စိတ် ၁၈-ပါး

အကုသလဝိပါက်စိတ် ၇-ပါး

၉။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တထာ သောတဝိညာဏံ၊ ဃာနဝိညာဏံ၊ ဇိဝှိဝိညာဏံ၊ ဒုက္ခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သမ္ပဋိစ္ဆာနစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သန္တိရဏစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ သတ္တပိ အကုသလဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သောတဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဃာနဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသဟဂုတ်ဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိန်းစိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သန္တိရဏစိတ်လည်းကောင်း၊ ဤသို့ ခုနစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့ မည်၏။

(1) Eye-consciousness accompanied by eqanimity; as are (2) ear-consciousness (3) nose-consciousness (4) toungue-consciousness (5) body-consciousness accompanied by pain (6) receiving consciousness accompanied by eqanimity (7) investgating consciousness accompanied by eqanimity. These seven are unwholesome resultant types of consciousness.

အဟိတ် ကုသလဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး

၁၀။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တထာ သောတဝိညာဏံ၊ ဃာနဝိညာဏံ၊ ဇိဝှိဝိညာဏံ၊ သုခသဟဂတံ ကာယဝိညာဏံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သမ္ပဋိစ္ဆာနစိတ္တံ၊ သောမနဿသဟဂတံ သန္တိရဏစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ သန္တိရဏစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကုသလဝိပါကာဟေတုကစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော စက္ခုဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သောတဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဃာနဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဇိဝှိဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခသဟဂုတ်ဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သမ္ပဋိစ္ဆိန်းစိတ်လည်းကောင်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော သန္တိရဏစိတ်လည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော သန္တိရဏစိတ်လည်းကောင်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ကုသလဝိပါက် အဟိတ်စိတ်တို့ မည်၏။

(8) Eye-consciousness accompanied by eqanimity; as are (9) ear-consciousness (10) nose-consciousness (11) toungue-sconsciousness (12) body-consciousness accompanied by pain (13) receiving consciousness accompanied by eqanimity (14) investgating consciousness accompanied by joy. (15) investgating consciousness accompanied by eqanimity. These eight are unwholesome resultant types of rootless consciousness.

အဟိတ် ကြိယာစိတ် ၃-ပါး

၁၁။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ၊ တထာ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ၊ သောမနဿသဟဂတံ
ဟသိတုပ္ပါဒစိတ္တဇ္ဇေတိ ဣမာနိ တိဏိပိ အဟေတုကကြိယစိတ္တာနိ နာမ။

ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်လည်းကောင်း၊ ထိုဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော
မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်လည်းကောင်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်လည်းကောင်း၊ ဤသို့
သုံးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အဟိတ်ကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

(16) Five-sense-door consciousness accompanied by equanimity; as is (17) mind-door-adverting consciousness (18) smiling-producing consciousness accompanied by joy. These three are the rootless functional types of consciousness.

နိဂုံး

၁၂။ ဣစ္ဆေဝံ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌာရသဟေတုကစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း တတဲ့ရှစ်ပါးသော အဟိတ်စိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the eighteen types of rootless consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၁၃။ သတ္တာကုသလပါကာနိ၊
ပုညပါကာနိ အဋ္ဌဓာ။
ကြိယစိတ္တာနိ တိဏိတိ၊
အဋ္ဌာရသ အဟေတုကာ။

အကုသလဝိပါက်စိတ်တို့သည် ခုနစ်ပါးတို့တည်း။ အဟိတ်ကုသလဝိပါက်စိတ်တို့သည်
ရှစ်ပါးတို့တည်း။ ကြိယာစိတ်တို့သည် သုံးပါးတို့တည်း။ ဤသို့ အဟိတ်စိတ်တို့သည် တဆဲ့ရှစ်ပါး
တို့တည်း။

Seven are unwholesome-resultants. Wholesome-resultants are eightfold. Three are functional. Thus the rootless are eighteen.

သောဘနစိတ် ၅၉-၉၁

၁၄။ ပါပါဟေတုကမုတ္တာနိ၊
သောဘဏာနိတိ ဝုစ္စရေ။
ဧကုနသဠိ စိတ္တာနိ၊
အထေကနဂုတိပိ ဝါ။

အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ်တို့မှ လွတ်ကုန်သော တရုယုတ်ခြောက်ဆယ်သော စိတ်တို့ကို သောဘနစိတ်ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။ အကျယ်တနည်းကား - အကုသိုလ်စိတ် အဟိတ်စိတ်တို့မှ လွတ်ကုန်သော ကိုးဆယ့်တပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော စိတ်တို့ကို သောဘနစိတ်ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

Excluding those that are not evil and the rootless, the rest are called "beautiful." They number fifty-nine or ninety-one.

ကာမသောဘနစိတ် ၂၄-ပါး

မဟာကုသိုလ်စိတ် ၈-ပါး

၁၅။ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါး သောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏ ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသော စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသော စိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.
2. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.
3. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.
4. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.
5. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.
6. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.
7. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.
8. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge prompted.

These are eight types of sense-sphere wholesome consciousness with roots.

မဟာဝိပါက်စိတ် ၈-ပါး

၁၆။ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ သဟေတုကကာမာဝစရဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသော စိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သောမနဿသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက်စိတ်တို့ မည်၏။

9. One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.
10. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.

- 11. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.
- 12. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.
- 13. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.
- 14. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.
- 15. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.
- 16. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge prompted.

These are eight types of sense-sphere resultant consciousness with roots.

မဟာကြိယာစိတ် ၈-ပါး

၁၇။ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ သောမနဿသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏတသမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကမေကံ၊ သသင်္ခါရိကမေကန္တိ ဣမာနိ အဋ္ဌပိ သဟေတုကကာမာဝစရကြိယာစိတ္တာနိ နာမ။

သောမနဿသဟဂတံဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသော စိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သောမနဿသဟဂတံဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံဖြစ်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာသဟဂတံဖြစ်သော ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ သသင်္ခါရိကစိတ်ဖြစ်သော တပါးသောစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

- 17. One consciousness, accompanied by joy, associated with knowledge, unprompted.
- 18. One consciousness, accompanied by joy, associated with wrong view, prompted.
- 19. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, unprompted.
- 20. One consciousness, accompanied by joy, dissociated from knowledge, prompted.

- 21. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, unprompted.
- 22. One consciousness, accompanied by equanimity, associated with knowledge, prompted.
- 23. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge, unprompted.
- 24. One consciousness, accompanied by equanimity, dissociated from knowledge prompted.

These are eight types of sense-sphere functional consciousness with roots.

နိဂုံး

၁၈။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ စတုဝိသတိံ သဟေတုက ကာမာဝစရ ကုသလဝိပါကကြိယစိတ္တာနိံ သမတ္တာနိံ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း နှစ်ဆဲ့လေးပါးသော ကာမာဝစရကုသိုလ် သဟိတ် ကာမာဝစရဝိပါက် သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the twenty-four types of sense-sphere consciousness with roots-wholesome, resultant, and functional.

သင်္ဂဟဂါထာ

၁၉။ ဝေဒနာ ဉာဏ သင်္ခါရ-
 ဘေဒေန စတုဝိသတိံ။
 သဟေတုက ကာမာဝစရ
 ပုညပါက ကြိယာ မတာ။

ကာမာဝစရကုသိုလ် သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက် သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တို့ကို ဝေဒနာအပြား ဉာဏ်အပြား သင်္ခါရအပြားအားဖြင့် နှစ်ဆယ့်လေးပါး ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။

the twenty-four types of These sense-sphere consciousness with roots-understood as wholesome, resultant, and functional - becomes twenty-four by classification according to feeling, knowledge, and prompting.

ကာမာဝစရစိတ်ပေါင်း ၅၄-ပါး သင်္ဂဟဂါထာ

၂၀။ ကာမေ တေဝီသပါကာနိ၊
ပုညာပုညာနိ ဝီသတိ။
ဧကာဒသ ကြိယာစေတိ၊
စတုပညာသ သဗ္ဗထာ။

ကာမတဆွဲတဘုံ၌ (သက်ဝင်၍ဖြစ်သောစိတ်တို့သည်) နှစ်ဆဲ့သုံးပါးသော ဝိပါက်စိတ်တို့၎င်း၊ နှစ်ဆယ်သော ကုသိုလ်အကုသိုလ်စိတ်တို့လည်းကောင်း၊ တဆွဲတပါးကုန်သော ကြိယာစိတ်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့် ငါးဆယ့်လေးပါး ဖြစ်ကုန်၏။

In the sense-sphere twenty-three are resultant, twenty are wholesome and unwholesome, and eleven are functional. Thus there are altogether fifty-four.

ရူပါဝစရစိတ် ၁၅-ပါး

ကုသိုလ်စိတ် ၅-ပါး

၂၁။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ၊ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ၊ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနကုသလစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာန ကုသလ စိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. First jhāna wholesome consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
2. Second jhāna wholesome consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
3. Third jhāna wholesome consciousness together with initial zest, happiness, and one-pointedness.
4. Fourth jhāna wholesome consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.
5. Fifth jhāna wholesome consciousness together with equanimity, and one-pointedness.

These are the five types of fine-material-sphere wholesome consciousness.

ဝိပါကံစိတ် ၅-ပါး

၂၂။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တံ၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တံ၊ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တံ၊ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခာကေဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာနဝိပါကစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဈာန်ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန်ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ရူပါဝစရဝိပါကစိတ်တို့ မည်၏။

1. First jhāna wholesome consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
2. Second jhāna wholesome consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
3. Third jhāna wholesome consciousness together with initial zest, happiness, and one-pointedness.
4. Fourth jhāna wholesome consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.
5. Fifth jhāna wholesome consciousness together with equanimity, and one-pointedness.

These are the five types of fine-material-sphere resultant consciousness.

ကြိယာစိတ် ၅-ပါး

၂၃။ ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနကိရိယစိတ္တံ၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနကိရိယစိတ္တံ၊ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာနကိရိယစိတ္တံ၊ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနကိရိယစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာနကိရိယ စိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ ပဉ္စပိ ရူပါဝစရကြိယစိတ္တာနိ နာမ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ၊ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် ရူပါဝစရကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

1. First jhāna wholesome consciousness together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
2. Second jhāna wholesome consciousness together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
3. Third jhāna wholesome consciousness together with initial zest, happiness, and one-pointedness.
4. Fourth jhāna wholesome consciousness together with zest, happiness, and one-pointedness.
5. Fifth jhāna wholesome consciousness together with equanimity, and one-pointedness. These are the five types of fine-material-sphere functional consciousness.

နိဂုံး

၂၄။ ဣစ္ဆေဝံ သဗ္ဗထာပိ ပန္နရသရူပါဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း တဆဲ့ငါးပါးကုန်သော ရူပါဝစရ ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာစိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the fifteen types of fine-material-sphere consciousness wholesome, resultant, and functional consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၂၅။ ပဉ္စဓာ ဈာနဘောဒေန၊
ရူပါဝစရမာနသံ။
ပုညပါကကြိယာ ဘေဒါ၊
တံ ပဉ္စဒသဓာ ဘဝေ။

ရူပါဝစရစိတ်သည် ဈာန်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ငါးပါးပြား၏။ ထိုငါးပါးပြားပြီးသော ရူပါဝစရစိတ်သည် ကုသိုလ် ဝိပါက် ကြိယာတို့၏ အပြားအားဖြင့် တဆဲ့ငါးပါးပြား၏။

Fine material-sphere consciousness is fivefold when divided by way of the Jāna. It becomes of the fifteen types when(futher) divided by way of the wholesome, resultant, and functional.

အရူပါဝစရစိတ် ၁၂-ပါး

ကုသိုလ်စိတ် ၄-ပါး

၂၆။ အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသလစိတ္တံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသလစိတ္တံ၊ အာကိဉ္စညာယတန ကုသလစိတ္တံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ကုသလစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

အာကာသာနဉ္စာယတန ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ အာကိဉ္စညာယတန ကုသိုလ်စိတ်၎င်း၊ နေဝသညာနာသညာယတန ကုသိုလ်စိတ်၎င်း ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အရူပါဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite space.
2. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.
3. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite nothing.
4. Wholesome consciousness pertaining to the base of neither-perception-nor-nonperception.

These are the four types of immaterial-sphere wholesome consciousness.

ဝိပါကစိတ် ၄-ပါး

၂၇။ အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါကစိတ္တံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါကစိတ္တံ၊ အာကိဉ္စညာယတန ဝိပါကစိတ္တံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ဝိပါကစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ အာကိဉ္စညာယတန ဝိပါကစိတ်၎င်း၊ နေဝသညာနာသညာယတန ဝိပါကစိတ်၎င်း ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အရူပါဝစရ ဝိပါကစိတ်တို့ မည်၏။

- 1. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite space.
- 2. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.
- 3. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite nothing.
- 4. Wholesome consciousness pertaining to the base of neither-perception-non-perception.

These are the four types of immaterial-sphere wholesome consciousness.

ကြိယာစိတ် ၄-ပါး

၂၈။ အာကာသာနဉ္စာယတန ကိရိယစိတ္တံ၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကိရိယစိတ္တံ၊ အာကိဉ္စညာယတန ကိရိယစိတ္တံ၊ နေဝသညာနာသညာယတန ကိရိယစိတ္တဉ္စေတိ ဣမာနိ စတ္တာရိပိ အရူပါဝစရ ကိရိယစိတ္တာနိ နာမ။

အာကာသာနဉ္စာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း၊ ဝိညာဏဉ္စာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း၊ အာကိဉ္စညာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း၊ နေဝသညာနာသညာယတန ကြိယာစိတ်၎င်း ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် အရူပါဝစရ ကြိယာစိတ်တို့ မည်၏။

- 1. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite space.
- 2. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite consciousness.
- 3. Wholesome consciousness pertaining to the base of infinite nothing.
- 4. Wholesome consciousness pertaining to the base of neither-perception-non-perception.

These are the four types of immaterial-sphere functional consciousness.

နိဂုံး

၂၉။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ ပန္နရသရူပါဝစရ ကုသလ ဝိပါက ကြိယစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း တဆဲ့ငါးပါးကုန်သော ရူပါဝစရ ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာစိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the fifteen types of fine-material-sphere consciousness wholesome, resultant, and functional consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၀။ အာလမ္မဏပုဘောဒေန၊
စတုဓာရုပ္ပမာနသံ။
ပုညပါကကြိယာ ဘောဒါ၊
ပုန ဒွါဒသဓာ ဌိတံ။

အာရပ္ပစိတ်သည် အာရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့် လေးပါးပြား၏။ တဖန် ကုသိုလ် ဝိပါက ကြိယာ တို့၏ အပြားအားဖြင့် တဆဲ့နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် တည်၏။

Immaterial-sphere consciousness is fourfold when classified by way of the object. When again divided by way of the wholesome, resultant, and functional, it stands at twelve types.

လောကုတ္တရာစိတ် အကျဉ်း ၈-ပါး

မဂ်စိတ် ၄-ပါး

၃၁။ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ သကဒါဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ အနာဂါမိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တဉ္စတိ
ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရ ကုသလစိတ္တာနိ နာမ။

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အနာဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တမဂ်စိတ်၎င်း၊
ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာကုသိုလ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. Path consciousness of stream-entry.
2. Path consciousness of once-returning.
3. Path consciousness of none-returning
4. Path consciousness of Arahantship.

These are the four types of isupramundane wholesome consciousness.

ဖိုလ်စိတ် ၄-ပါး

၃၂။ သောတာပတ္တိဖလစိတ္တံ၊ သကဒါဂါမိဖလစိတ္တံ၊ အနာဂါမိဖလစိတ္တံ၊ အရဟတ္တဖလစိတ္တဉ္စတိ
ဣမာနိ စတ္တာရိပိ လောကုတ္တရ ဝိပါကစိတ္တာနိ နာမ။

သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ်၎င်း၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ်၎င်း၊ အနာဂါမိဖိုလ်စိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်၎င်း၊
ဤသို့ လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာဝိပါကစိတ်တို့ မည်၏။

1. Fruition consciousness of stream-entry.
2. Fruition consciousness of once-returning.
3. Fruition consciousness of none-returning
4. Fruition consciousness of Arahantship.

These are the four types of isupramundane resultant consciousness.

နိဂုံး

၃၃။ ဣစ္စေဝံ သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌ လောကုတ္တရာ ကုသလဝိပါကစိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။

ဤသို့ ခပ်သိမ်းသောအပြားအားဖြင့်လည်း ရှစ်ပါးကုန်သော လောကုတ္တရာ ကုသိုလ် ဝိပါက စိတ်တို့သည် ပြီးကုန်ပြီ။

Thus end, in all, the fifteen types of fine-material-sphere consciousness wholesome, resultant, and functional consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၄။ စတုမဂ္ဂပ္ပဘောဒေန၊
စတုဓာ ကုသလံ တထာ။
ပါကံ တဿ ဖလတ္တာတိ၊
အဋ္ဌဓာနုတ္တရံ မတံ။

လေးပါးသော မဂ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ကုသိုလ်စိတ်သည် လေးပါးပြား၏။ ဝိပါကစိတ်သည် ထိုကုသိုလ်စိတ်၏ အကျိုး၏အဖြစ်ကြောင့် ထို့အတူ လေးပါးပြား၏။ ဤသို့ လောကုတ္တရာစိတ်ကို ရှစ်ပါးပြား၏ဟူ၍ သိအပ်၏။

The wholesome consciousness is fourfold, divided by way of the four paths. So too are the resultants, being their fruit. Thus the supramundane should be understood as eightfold.

စိတ်အကျဉ်း ၈၉-ပါး

ဇာတ်အားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း

၃၅။ ဒွါဒသာကုသလာနေဝံ၊
 ကုသလာနေကဝီသတိ။
 ဆတ္တိံသေဝ ဝိပါကာနိ၊
 ကြိယာစိတ္တာနိ ဝီသတိ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့် အကုသိုလ်စိတ်တို့သည် တဆဲ့နှစ်ပါးတို့သာတည်း။ ကုသိုလ်စိတ်တို့သည် နှစ်ဆဲ့တပါးသာတည်း။ ဝိပါကစိတ်တို့သည် သုံးဆဲ့ခြောက်ပါးသာတည်း။ ကြိယာစိတ်တို့သည် နှစ်ဆယ်သာတည်း။

Thus there are twelve unwholesome types of consciousness, and twenty-one wholesome types. Resultants are thirty-six in number, and functional types of consciousness are twenty.

ဘုံအားဖြင့် ရေတွက်ခြင်း

၃၆။ စတုပညာသဓာ ကာမေ၊
 ရူပေ ပန္နရသီ ရယေ။
 စိတ္တာနိ ဒွါဒသာရူပေ၊
 အဋ္ဌဓာနုတ္တရေ တထာ။

ကာမဘုံ၌ (သက်ဝင်၍ဖြစ်ကုန်သော)စိတ်တို့ကို ၅၄-ပါးပြားကုန်၏ဟူ၍ (ပရမတ်မြင်သိ ပညာရှိသည်) ဆိုရာ၏။ ရူပဘုံ၌ (သက်ဝင်၍ဖြစ်ကုန်သော) စိတ်တို့ကို တဆဲ့ငါးပါးတို့ဟူ၍ ဆိုရာ၏။ အရူပဘုံ၌ (သက်ဝင်၍ဖြစ်ကုန်သော) စိတ်တို့ကို တဆဲ့နှစ်ပါးတို့ဟူ၍ ဆိုရာ၏။ ထိုမှတပါး လောကုတ္တရာအဝတ္ထာဘုံ၌ စိတ်တို့ကို ရှစ်ပါးပြားကုန်၏ဟူ၍ ဆိုရာ၏။

Thus there are fifty-four sense-sphere types of consciousness, and fifteen assigned to the fine material sphere. There are twelve types of consciousness in the immaterial sphere, and eight that are supramundane.

နိဂုံး

၃၇။ ဣတ္ထမေကူန နဂုတိ၊
ပဘောဒံ ပန မာနသံ။
ဧကဝိသသတံ ဝါထ၊
ဝိဘဇ္ဇန္တိ ဝိစက္ခဏာ။

နိဂုံးကို ပြဦးအံ့၊ အာရုံကိုသိခြင်းလက္ခဏာအားဖြင့် တပါးတည်းသောစိတ်ကို ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အပြားအားဖြင့် တခုယုတ်ကိုးဆယ် အပြားရှိ၏ဟူ၍ ပညာရှိတို့သည် ဝေဘန်ကြကုန်၏။ တရောနှစ်ဆဲ့တပါးရှိ၏ ဟူ၍ တနည်းလည်း ဝေဘန်ကြကုန်၏။

These difference classes of consciousness, and wich thus number eighty-nine, the wise divid into one hundred and twenty-one.

စိတ်အကျယ် ၁၂၁-ပါး

၃၈။ ကထမေကူန နဂုတိဝိဓံ စိတ္တံ ဧကဝိသသတံ ဟောတိ? -

တခုယုတ်ကိုးဆယ် အပြားရှိသောစိတ်သည် တရောနှစ်ဆယ့်တပါးရှိသည် အဘယ်သို့ဖြစ်နိုင်သနည်း။

How does consciousness which is analyzed into eighty-nine types become of one hundred and twenty-one types?

လောကုတ္တရာစိတ် အကျယ်-၄၀

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် ၅-ပါး

ဝိတက္က ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဌမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ဒုတိယဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ ပီတိ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ တတိယဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ သုခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ စတုတ္ထဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တံ၊ ဥပေက္ခေကဂ္ဂတာ သဟိတံ ပဉ္စမဇ္ဈာနသောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တဇ္ဇေတိ ဣမာနိ ပဉ္စပိ သောတာပတ္တိမဂ္ဂစိတ္တာနိ နာမ။

ဝိတက် ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဌမဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဝိစာရ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ပီတိ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ သုံးပါးနှင့် တကွဖြစ်သော တတိယဈာန် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ သုခ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဥပေက္ခာ ဧကဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးနှင့် တကွဖြစ်သော ပဉ္စမဈာန်သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဤစိတ်တို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်စိတ်တို့ မည်၏။

1. First jhāna path consciousness of stream-entry together with initial application, sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
 2. Second jhāna path consciousness of stream-entry together with sustained application, zest, happiness, and one-pointedness.
 3. Third jhāna path consciousness of stream-entry together with initial zest, happiness, and one-pointedness.
 4. Fourth jhāna path consciousness of stream-entry together with zest, happiness, and one-pointedness.
 5. Fifth jhāna path consciousness of stream-entry together with equanimity, and one-pointedness.
- These are the five types of path consciousness of stream-entry.

အထက်မဂ်စိတ် ၁၅-ပါးနှင့် ဖိုလ်စိတ်-၂၀

၃၉။ တထာ သကဒါဂါမိမဂ္ဂ အနာဂါမိမဂ္ဂ အရဟတ္တမဂ္ဂစိတ္တဉ္စတိ သမဝိသတိ မဂ္ဂစိတ္တာနိ။

ထိုငါးပါးစီပြားသော သကဒါဂါမိမဂ်စိတ်လည်းကောင်း၊ အနာဂါမိမဂ်စိတ်၎င်း၊ အရဟတ္တမဂ်စိတ်၎င်း၊ ဤသို့ အတိအကျ နှစ်ဆယ်သော မဂ်စိတ်တို့၎င်း

So too for the path consciousness of once-returning, of non-returning, and of Arahantship, making twenty types of path consciousness.

၄၀။ တထာ ဖလစိတ္တာနိ စေတိ သမစတ္တာလီသ လောကုတ္တရာစိတ္တာနိ ဘဝန္တိတိ။
ထိုအတိအကျနှစ်ဆယ်သော ဖိုလ်စိတ်တို့၎င်း ဤသို့ အတိအကျ လေးဆယ်သော လောကုတ္တရာစိတ် တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ (တခုယုတ်ကိုးဆယ်အပြားရှိသောစိတ်သည် တရာနှစ်ဆယ့်တပါးရှိသည် ဖြစ်နိုင်၏)

Similarly, there are twenty types of fruition consciousness. Thus there are forty types of supramundane consciousness.

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၁။ ဈာန်ဂံယောဂဘောဒေန၊
ကတွေကောက် တု ပဉ္စမာ။
ဝုစ္စတာနုတ္တရံ စိတ္တံ၊
စတ္တာလီသ ဝိဇ္ဇိန္တိ စ။

အကျဉ်းချုပ်ကား၊ ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ယှဉ်ပုံအပြားအားဖြင့် တပါးတပါးသော လောကုတ္တရာစိတ်ကို ငါးပါးစီပြားသည်ကို ပြု၍ လောကုတ္တရာဖြစ်သော စိတ်ကို ၄၀-အပြားရှိ၏ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်၏။

Divining each (supramundane) consciousness into five kinds according to different jāna factors, the supramundane consciousness, it is said, becomes forty.

လောကီ လောကုတ္တရာ ဈာန်စိတ်အပေါင်း

၄၂။ ယထာ စ ရူပါဝစရံ၊
ဂယုတာနုတ္တရံ တထာ။
ပဌမာဒိဇ္ဈာနဘောဒေ၊
အာရုပ္ပဉ္စာပိ ပဉ္စမေ။

ရူပါဝစရိတ်ကို ပဌမဈာန်အစရှိသော ဈာန်အပြား၌ သွင်းယူအပ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ လောကုတ္တရာစိတ်ကို ပဌမဈာန်အစရှိသော ဈာန်အပြား၌ သွင်းယူအပ်၏။ အာရုပ္ပစိတ်ကိုလည်း ပဉ္စမဈာန်၌ သွင်းယူအပ်၏။

As the fine-material-sphere consciousness is treated by division into first jāna consciousness and so on, even so is the supramundane consciousness. The immatreal sphere consciousness is included in fifth jāna.

ဧကဒသဝိဓံ တသ္မာ၊
ပဌမာဒိကမိရိတံ။
ဈာနမေကေကမန္တေ တု၊
ဧကဝိသတံ ဝိဓံ ဘဝေ။

ထို့ကြောင့် ပဌအမဈာန်အစရှိသော တမျိုးတမျိုးသော ဈာန်စိတ်ကို တဆဲ့တပါးစီ အပြားရှိ၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ အဆုံးပဉ္စမဈာန်၌ကား (စိတ်သည်) နှစ်ဆယ့်သုံးပါးအပြားရှိသည် ဖြစ်၏။

Thus the jānas beginning from the first amount to eleven, they say. The last jāna(i.e the fifth) totals twenty-three.

ကုသိုလ်နှင့် ဝိပါက်အကျယ်

၄၃။ သတ္တတိသ ဝိဓံ၊
ဒွိပညာသ ဝိဓံ တထာ။
ပါကမိစ္စာဟု စိတ္တာနိ၊
ဧကဝိသသတံ ဗုဓာ။

ကုသိုလ်စိတ်သည် ၃၇-ပါး အပြားရှိ၏။ ထိုမှတပါး ဝိပါက်စိတ်သည် ၅၂-ပါး အပြားရှိ၏။ ဤသို့ စိတ်တို့ကို ၁၂၁-ပါး ရှိ၏ဟူ၍ ပညာရှိတို့သည် ဆိုကြကုန်၏။

Thirty-seven are wholesome, fifty-two are resultants; thus the wise say that there are one hundred and twent-one types of consciousness.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂေါနာမ ပဌမော ပရိစ္ဆေဒေါ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စိတ္တသင်္ဂဟဝိဘာဂမည်သော ရှေးဦးစွာသော အပိုင်းသည် ပြီးပြီ။

Thus ends the first chapter in the Manual of Abhidhamma entitled the Compendium of Consciousness.

စိတ်ပိုင်း ပြီး၏။

စေတသိက်ပိုင်း

စေတသိက် လက္ခဏာ ၄-ပါး

၁။ ဧကုပ္ပါဒ နိရောဓ စ၊
 ဧကလမ္မဏ ဝတ္ထုကာ။
 စေတောယုတ္တာ ဒွိပညာသ၊
 ဓမ္မာ စေတသိကာ မတာ။

တူသောဖြစ်ခြင်း၊ တူသောချုပ်ခြင်းရှိကုန်သည် (ဖြစ်၍၎င်း) တူသောအာရုံ၊ တူသောမှီရာ ရှိကုန်သည် (ဖြစ်၍၎င်း) စိတ်၌ယှဉ်သော ၅၂-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို စေတသိက်ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။

The fifty-two states associated with consciousness that arise and cease together (with consciousness) that has the same object and base (as consciousness), are known as mental factors.

အညသမာန်းစေတသိက် ၁၃-ပါး

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ၇-ပါး

၂။ ကထံ? - ဖဿော, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ဧကဂ္ဂတာ, ဇီဝိတိန္ဒြိယံ, မနသိကာရောစေတိ သတ္တိ မေ စေတသိကာ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ နာမ။

ငါးဆယ့်နှစ်ပါး အဘယ်သို့ပြားသနည်း- How?

ဖဿ၎င်း ဝေဒနာ၎င်း သညာ၎င်း စေတနာ၎င်း ဧကဂ္ဂတာ၎င်း ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၎င်း မနသိကာရ၎င်း ဤသို့ ခုနှစ်ပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့သည် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Contact, (2) feeling, (3) perception, (4) volition, (5) one-pointedness, (6) mental life faculty, and (7) attention: these seven mental factors are termed universals, i.e. common to every consciousness.

ပကိဏ်းစေတသိက် ၆-ပါး

၃။ ဝိတက္ကော၊ ဝိစာရော၊ အဓိမောက္ခော၊ ဝီရိယံ၊ ပီတိ၊ ဆန္ဒောစာတိ ဆ ဣမေ စေတသိကာ ပကိဏ္ဍကာ နာမ။

ဝိတက်၎င်း၊ ဝိစာရ၎င်း၊ အဓိမောက္ခ၎င်း၊ ဝီရိယ၎င်း၊ ပီတိ၎င်း၊ ဆန္ဒ၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့သည် သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Initial application, (2) sustained application, (3) decision, (4) energy, (5) zest, and (6) desire: these six mental factors are termed occasionals.

၄။ ဧဝမေတေ တေရသ စေတသိကာ အညသမာနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဤသို့ တဆဲ့သုံးပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့ကို အညသမာန်းစေသိက်တို့ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။

Thus these thirteen mental factors should be understood as the ethically variables.

အကုသိုလ်စေတသိက် ၁၄-ပါး

၅။ မောဟော၊ အဟိရိကံ၊ အနောတ္တပ္ပံ၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ လောဘော၊ ဒိဋ္ဌိ၊ မာနော၊ ဒေါသော၊ ဣဿာ မစ္ဆရိယံ၊ ကုက္ကုစ္စံ၊ ထိနံ၊ မိဒ္ဓံ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ စေတိ စုဒ္ဒသိမေ စေတသိကာ အကုသလာ နာမ။

မောဟ၎င်း၊ အဟိရိက၎င်း၊ အနောတ္တပ္ပ၎င်း၊ ဥဒ္ဓစ္စ၎င်း၊ လောဘ၎င်း၊ ဒိဋ္ဌိ၎င်း၊ မာန၎င်း၊ ဒေါသ၎င်း၊ ဣဿာ၎င်း၊ မစ္ဆရိယ၎င်း၊ ကုက္ကုစ္စ၎င်း၊ ထိန၎င်း၊ မိဒ္ဓ၎င်း၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၎င်း ဤသို့ တဆဲ့လေးပါးကုန်သော စေတသိက်တို့သည် အကုသိုလ် စေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Delusion, (2) shamelessness, (3) fearlessness of wrong doing, (4) restlessness, (5) greed, (6) wrong view, (7) conceit, (8) hatred, (9) envy, (10) avarice, (11) worry, (12) sloth, (13) topper, (14) doubt:these fourteen mental factors are termed the unwholesome.

သောဘနစေတသိက် ၂၅-ပါး

၆။ သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရီ၊ သြတ္တပုံ၊ အလောဘော၊ အဒေါသော၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ၊ ကာယလဟုတာ၊ စိတ္တလဟုတာ၊ ကာယမုဒုတာ၊ စိတ္တမုဒုတာ၊ ကာယကမ္မညတာ၊ စိတ္တကမ္မညတာ၊ ကာယပါဂုညတာ၊ စိတ္တပါဂုညတာ၊ ကာယုဇကတာ၊ စိတ္တုဇကတာ စေတိ ဧကေနဝိသတိမေ စေတသိကာ သောဘနသာဓာရဏာ နာမ။

သဒ္ဓါ၎င်း၊ သတိ၎င်း၊ ဟိရီ၎င်း၊ သြတ္တပု၎င်း၊ အလောဘ၎င်း၊ အဒေါသ၎င်း၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၎င်း၊ ကာယပဿဒ္ဓိ၎င်း၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိ၎င်း၊ ကာယလဟုတာ၎င်း၊ စိတ္တလဟုတာ၎င်း၊ ကာယမုဒုတာ၎င်း၊ စိတ္တမုဒုတာ၎င်း၊ ကာယကမ္မညတာ၎င်း၊ စိတ္တကမ္မညတာ၎င်း၊ ကာယပါဂုညတာ၎င်း၊ စိတ္တပါဂုညတာ၎င်း၊ ကာယုဇကတာ၎င်း၊ စိတ္တုဇကတာ၎င်း ဤသို့ တခုယုတ်နှစ်ဆယ်သော စေတသိက်တို့သည် သောဘနသာဓာရဏ စေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Faith, (2) mindfulness, (3) shame (4) fear of wrong doing, (5) non-greed, (6) non-hatred, (7) neutrality of mind, (8) tranquility of the (mental) body, (11) lightness of consciousness, (12) malleability of the (mental) body, (13) malleability of consciousness, (14) wieldiness of the (mental) body, (15) wieldiness of consciousness, (16) proficiency of the (mental) body, (17) proficiency of consciousness, (18) rectitude of the (mental) body and (19) rectitude of consciousness: these nineteen mental factors are termed the universal beautiful factors.

ဝိရတိစေတသိက် ၃-ပါး

၇။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သမ္မာအာဇီဝေါ စေတိ တိဿော ဝိရတိယော နာမ။

သမ္မာဝါစာ၎င်း၊ သမ္မာကမ္မန္တ၎င်း၊ သမ္မာအာဇီဝ၎င်း ဤသို့ သုံးပါးသော သဘောတရားတို့သည် ဝိရတိစေတသိက်တို့ မည်၏။

(1) Right speech, (2) right action, and (3) right livelihood: these three are termed abstiness.

အပ္ပမညာစေတသိက် ၂-ပါး ပညိန္ဒြေစေတသိက်

၈။ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ အပ္ပမညာယော နာမာတိ သဗ္ဗထာပိ ပညိန္ဒြေယေန သဒ္ဓိံ ပဉ္စဝိသတီမေ စေတသိကာ သောဘနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကရုဏာသည်၎င်း၊ မုဒိတာသည်၎င်း၊ အပ္ပမညာစေတသိက်တို့ မည်၏။ ဤသို့ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ပညိန္ဒြေစေတသိက်နှင့်တကွ နှစ်ဆယ့်ငါးပါးသော ဤစေတသိက်တို့ကို သောဘနတို့ ဟူ၍ သိထိုက်ကုန်၏။ (ဤသို့ ငါးဆဲ့နှစ်ပါးပြား၏)

(1) Compassion, (2) appreciative joy: these three are termed illimitables. Together with the faculty of wisdom these twenty-five, in all, are to be understood as beautiful mental factors.

သင်္ဂီဟဂါထာ

၉။ ဧတ္တာဝတာ စ -
တေရသညသမာနာ စ၊
စုဒ္ဒသာကုသလာ တထာ။
သောဘနာ ပဉ္စဝိသတိ၊
ဒွိပညာသ ပဝုစ္စရေ။

အကျဉ်းချုံး၍ နိဂုံးကို ပြဦးအံ့။ ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့် အညသမာန်းမည်ကုန်သော တဆဲ့သုံးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း၊ ထိုမှတပါး အကုသိုလ်မည်ကုန်သော တဆဲ့လေးပါးသော စေတသိက်တို့လည်းကောင်း၊ သောဘနမည်ကုန်သော နှစ်ဆဲ့ငါးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း ဤသို့ ငါးဆယ့်နှစ်ပါးဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

Thus:
Thirteen are ethically variable, and fourteen are unwholesome. Twenty-five are beautiful. Thus fifty-two have been enumerated.

သမ္မယောဂနည်း ၁၆-ပါး နိဒါန်း

- ၁၀။ တေသံ စိတ္တာဝိယုတ္တာနံ၊
ယထာယောဂမိတော ပရံ။
စိတ္တုပ္ပါဒေသု ပစ္စေကံ၊
သမ္မယောဂေါ ပဝုစ္စတိ။

ဤအခါမှ နောက်၌ စိတ်နှင့်မကွေမကွာယှဉ်ကြကုန်သော ထိုစေတသိက်တို့၏ ဥပါဒ်သောစိတ်တို့၌ အသီးအသီး ယှဉ်ပုံယှဉ်နည်းကို ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဆိုအပ်၏(ဆိုပေအံ့-ဟူလို)။

In the following we will explain, in the appropriate ways, the association of each of these mental adjuncts with the different states of consciousness.

သမ္မယောဂနည်း သင်္ဂဟဂါထာ

- ၁၁။ သတ္တ သဗ္ဗတ္ထ ယုဇ္ဇန္တိ၊
ယထာယောဂံ ပကိဏ္ဏကာ။
စုဒ္ဒသာ ကုလေသ္မေဝ၊
သောဘနေသ္မေဝ သောဘနာ။

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏစေတသိက် ခုနှစ်ပါးတို့သည် အလုံးစုံသောစိတ်တို့၌ ယှဉ်ကုန်၏။ ပကိဏ်း စေတသိက် ခြောက်ပါးတို့သည် အလုံးစုံသောစိတ်တို့၌ ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ကုန်၏။ တဆဲ့လေးပါးသော အကုသိုလ်စေတသိက်တို့သည် အကုသိုလ်စိတ်တို့၌သာ ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ကုန်၏။ သောဘနစေတသိက် နှစ်ဆဲ့ငါးပါးတို့သည် သောဘနစိတ်တို့၌သာ ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ကုန်၏။

Seven are linked with every type of consciousness. The occasionals are linked in the appropriate ways. Fourteen are linked only with the unwholesome types, and the beautiful factors only with the beautiful types (of consciousness).

အညသမာန်းစေတသိက်သမ္ပယောဂနည်း

၁၂။ ကထံ ?

သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏာ တာဝ သတ္တိမေ စေတသိကာ သဗ္ဗေသုပိ ဧကေနနဂုတိစိတ္တုပ္ပါဒေသု လဗ္ဗန္တိ။ (၁၂၈၉)

အဘယ်သို့ ယှဉ်ကုန်သနည်း။

ပကိဏ်းစေတသိက်စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) သဗ္ဗစိတ္တသာဓာရဏတို့မည်သော ခုနှစ်ပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့ကို အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော တရုယုတ်ကိုးဆယ်သော စိတ်တို့၌ ရအပ်ကုန်၏။

In What Way?

In the first place, the seven universal mental factors are found in all the eighty-nine types of consciousness.

၁၃။ ပကိဏ္ဏကေသု ပန ဝိတက္ကော တာဝ ဒွိပဉ္စဝိညာဏဝဇ္ဇိတကာမာဝစရစိတ္တေသု စေဝ ဧကာဒသသု ပဌမဇ္ဈာနစိတ္တေသုစာတိ ပဉ္စပညာသစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (၂၂၅၅)

အဘို့တပါးကား၊ ပကိဏ်းစေတသိက်တို့တွင် ဝိစာရစေတသိက်စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြ-အပ် ကုန်သော) ဝိတက်သည် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ်တဆယ်သည် ကြဉ်အပ်သော ကာမစိတ် ၄၄-ပါးတို့၎င်း၊ တဆယ့်တပါးကုန်သော ပဌမဇ္ဈာနစိတ်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ၅၅-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Initial application arise in fifty-five types of consciousness: in all types of sense-sphere consciousness except the two sets of fivefold sense (54-10=44); and also in the eleven types of first jhāna consciousness (44+11=55).

၁၄။ ဝိစာရော ပန တေသု စေဝ ဧကာဒသသု ဒုတိယဇ္ဈာနစိတ္တေသုစာတိ ဆသဠိစိတ္တေသု ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ (၃၂၆၆)

အဘို့တပါးကား၊ ဝိစာရသည် ထို ၅၅-ပါးသောစိတ်တို့၎င်း၊ တဆယ့်တပါးကုန်သော ဒုတိယဇ္ဈာနစိတ် တို့၎င်း၊ ဤသို့ ၆၆-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Sustain application arise in sixty-six types of consciousness: in those fifty-five and in the eleven types of second jhāna consciousness (55+11=66).

၁၅။ အဓိမောက္ခော ဒွိပဉ္စဝိညာဏ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတ ဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု ။ (၄၊၇၈)

အဓိမောက္ခသည် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀, ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်သည် ကြည်အပ်သော ၅၅-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Sustain application arise in sixty-six types of consciousness: in those fifty-five and in the eleven types of second jhāna consciousness (55+11=66).

၁၆။ ဝီရိယံ ပဉ္စဒ္ဓါရဝဇ္ဇန ဒွိပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆ သန္တိရဏဝဇ္ဇိတ စိတ္တေသု။ (၅၊၇၃)

ဝီရိယသည်ပဉ္စဒ္ဓါရဝဇ္ဇနံး ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္ဆိန်း သန္တိရဏသည်ကြည်အပ်သော ၇၃-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Energy arise in all types of consciousness excluding the five-sense door adverting consciousness, the two sets of five sense consciousness, receiving consciousness, and investigating consciousness (89-16=73).

၁၇။ ပီတိ ဒေါမနသုပေက္ခာ သဟဂတ ကာယဝိညာဏ စတုတ္ထဇ္ဈာန ဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု။ (၆၊၅၁)
ပီတိသည် ဒေါသမူဒွေး ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၅၅, ကာယဝိညာဏ်ဒွေ, စတုတ္ထဇ္ဈာန်စိတ် ၁၁-ပါးသည် ကြည်အပ်သော ၅၁-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Zest arises in all tyoes of consciousness excluding those accoppanied by dis-pleasure and equanimity, body-consciousness and in forth jhāna consciousness (121-(2+55+2+11)=51).

၁၈။ ဆန္ဒော အဟေတုက မောမူဟ ဝဇ္ဇိတစိတ္တေသု။ (၇၊၆၉)

ဆန္ဒသည် အဟိတ်စိတ်-၁၈ပါး, မောဟမူဒွေးသည် ကြည်အပ်သော တရုယုတ် ခုနှစ်ဆယ်သော စိတ်တို့၌ ဖြစ်၏။

Desire arise in all types of consciousness excluding the rootless and the two types of consciousness accompanied by delusion (89-20=69).

သင်္ဂဟဂါထာများ

၁၉။ တေ ပန စိတ္တုပ္ပါဒါ ယထာက္ကမံ။
 ဆ သဠိ ပဉ္စပညာသ၊
 ဧကာဒသ စ သောဠသ။
 သတ္တတိ ဝိသတိ စေဝ၊
 ပကိဏ္ဏက ဝိဝဇ္ဇိတာ။

ပဉ္စပညာသ ဆသဠိ၊
 ဠသတ္တတိ တိသတ္တတိ။
 ဧပညာသ စေကုန-
 သတ္တတိ သပကိဏ္ဏကာ။

အကျဉ်းချုပ်ကား- ပကိဏ္ဏးစေတသိက်သည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထိုစိတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ၆၆-ပါးသည်၎င်း ၅၅-ပါးသည်၎င်း ၁၁-ပါးသည်၎င်း ၁၆-ပါးသည်၎င်း ၇၀-သည်၎င်း ၂၀-သည်၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။

ပကိဏ္ဏးစေတသိက်နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော ထိုစိတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ၅၅-ပါး သည်၎င်း ၆၆-ပါးသည်၎င်း ၇၈-ပါးသည်၎င်း ၇၃-ပါးသည်၎င်း ၅၁-ပါးသည်၎င်း ၆၉-ပါးသည်၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။

Those types of consciousness in order are:

Sixty-six, fifty-five, eleven, sixteen, seventy, and twenty without the occasionals.

Fifty-five, sixty-six, seventy-eighty, seventy-three, fifty-one, and sixty-nine with the occasionals.

အကုသိုလ်စေတသိက် သမ္ပယောဂနည်း ၅-ပါး

၂၀။ အကုသလေသု ပန မောဟော၊ အဟိရိကံ၊ အနောတပံ၊ ဥဒ္ဓစ္စဉ္စာတိ စတ္တာရောမေ စေတသိကာ သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏာ နာမ၊ သဗ္ဗေသုပိ ဒွါဒသာကုသလေသု လဗ္ဘန္တိ။ (၁၁၂)

အဘို့တပါးကား အကုသိုလ်စေတသိက်တို့တွင် မောဟာင်း၊ အဟိရိကင်း၊ အနောတ္တပ္ပာင်း၊ ဥဒ္ဓစ္စာင်း ဤသို့ လေးပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့သည် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော စေတသိက်တို့မည်၏။ (အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော တဆယ့်နှစ်ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ရအပ်ကုန်၏)

Of the unwholesome mental factors, these four factors - delusion, shamelessness, fearlessness of wrongdoing, and restlessness - are called universal unwholesome factors. They are found in all twelve unwholesome types of consciousness.

၂၁။ လောဘော အဋ္ဌသု လောဘသဟဂတစိတ္တေသွဝ လဗ္ဘတိ။
လောဘကို ရှစ်ပါးကုန်သော လောဘသဟဂုတ်စိတ်တို့၌သာ ရအပ်ကုန်၏။
Greed is found only in the eight types of consciousness accompanied by greed.

၂၂။ ဒိဋ္ဌိ စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ္တေသု။ (ဧဝံနှင့် လဗ္ဘတိ ကြိယာကို ဝါကတိုင်းလိုက်ပြန်ပါ)
ဒိဋ္ဌိကို လေးပါးကုန်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ်တို့၌သာ ရအပ်၏။
Wrongview arises in the four types of (greed-rooted) consciousness associated with wrong view.

၂၃။ မာနော စတူသု ဒိဋ္ဌိဂတဝိပယုတ္တေသု။ (၂၊ ၈-၄-၄)
မာနကို လေးပါးကုန်သော ဒိဋ္ဌိဂတဝိပယုတ်စိတ်တို့၌သာ ရအပ်၏။
Conceit is found in the four types of (greed-rooted) consciousness dissociated from wrong view.

၂၄။ ဒေါသော၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယံ၊ ကုက္ကုစ္စဉ္စာတိ ဒွိသု ပဋိဗသမ္ပယုတ္တစိတ္တေသု။ (၅၊ ၂)
ဒေါသင်း၊ ဣဿာင်း၊ မစ္ဆရိယာင်း၊ ကုက္ကုစ္စာင်း ဤစေတသိက်တို့ကို နှစ်ပါးကုန်သော ပဋိဗသမ္ပယုတ်စိတ်တို့၌သာ ရအပ်ကုန်၏။ (လဗ္ဘန္တိ-လိုက်)
Hatred, envy, avarice, and worry are found in the two types of consciousness associated with aversion.

၂၅။ ထိနမိဒ္ဓံ ပဉ္စသု သသင်္ခါရိကစိတ္တေသု။ (၄၂၅)

ထိန မိဒ္ဓကို ငါးပါးကုန်သော သသင်္ခါရိကစိတ်တို့၌သာ ရအပ်၏။ (လဟ္တတိ အနည်းကိန်းလိုက်)
Sloth and torpor are found in the five types of prompted consciousness.

၂၆။ ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတစိတ္တေယေဝါတိ။ (၅၂၁)

ဝိစိကိစ္ဆာကို ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌သာ ရအပ်၏။
Doubt is found only in the type of consciousness associated with doubt.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၂၇။ သဗ္ဗာပုညေသု စတ္တာရော၊
လောဘမူလေ တယော ဂတာ။
ဒေါသမူလေသု စတ္တာရော။
သင်္ခါရေ ဒွယံ တထာ။
ဝိစိကိစ္ဆာ ဝိစိကိစ္ဆာ-
စိတ္တေ စာတိ စုဒ္ဒသ။
ဒွါဒသာကုသလေသုဝ။
သမ္ပယုဇ္ဇန္တိ ပဉ္စေ။

လေးပါးသောစေတသိက်တို့သည် အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ သုံးပါးသော စေတသိက်တို့သည် လောဘမူစိတ်၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။ လေးပါးသောစေတသိက်တို့သည် ဒေါသမူစိတ်တို့၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိန,မိဒ္ဓ နှစ်ပါးအပေါင်းသည် သသင်္ခါရိကစိတ် ငါးပါး၌သာ ဖြစ်၏။ ထိုမှတစ်ပါး ဝိစိကိစ္ဆာသည် ဝိစိကိစ္ဆာစိတ်၌သာ ဖြစ်၏။ ဤသို့ တဆယ့်လေးပါးသော အကုသိုလ်စေတသိက်တို့သည် တဆယ့်နှစ်ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌သာ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် ဖြစ်ကုန်၏။

Four are found in all unwholesome states, three in those rooted in greed, four in those rooted in hatred, and so are two in the prompted.

Doubt is found in the consciousness accompanied by doubt. Thus the fourteen (factors) are conjoined only with the twelve unwholesome (types of consciousness) in five ways.

သောဘနစေတသိက် သမ္ပယောဂနည်း ၄-ပါး

၂၈။ သောဘနေသု ပန သောဘနသာဓာရဏာ တာဝ ဧကူနဝီသသတိမေ စေတသိကာ သဗ္ဗေသုပိ ဧကူနသဋ္ဌိ သောဘနစိတ္တေသု သံဝိဇ္ဇန္တိ။ (၁၂၅၉)

အဘို့တပါးကား ဆသာဘနစိတ်တို့တွင် ဝိရတိစသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ သောဘနသာဓာရဏတို့မည်သော တရုယုတ်နှစ်ဆယ်သော ဤစေတသိက်တို့သည် အလုံးစုံကုန်သော တရုယုတ်ခြောက်ဆယ်သော သောဘန စိတ်တို့၌ ရှိကုန်၏(ယှဉ်ကုန်၏)။

Of beautiful, firstly, the nineteen universal beautiful factors are found in all the fifty-nine types of beautiful consciousness.

၂၉။ ဝိရတိယော ပန တိဿောပိ လောကုတ္တရစိတ္တေသု သဗ္ဗထာပိ နိယတာ ဧကတောဝ လဗ္ဘန္တိ၊ လောကီယေသု ပန ကာမာဝစရကုသလေသွဝ ကဒါစိ သန္တိဿန္တိ ဝိသုံ ဝိသုံ။ (၂၊ ၈-၈)

အဘို့တပါးကား သုံးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော ဝိရတိစေတသိက်တို့ကို လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ အလုံးစုံသောအပြား အားဖြင့် အမြဲယှဉ်ကုန်လျက် တပြိုင်နက်တည်းပင် ရအပ်ကုန်၏။ အဘို့တပါးကား လောကီစိတ်တို့တွင် ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့၌ကား တရံတခါ၌ သီးခြား၍ သီးခြား၍ ထင်ကုန်၏ (ယှဉ်ကုန်၏)။

The three abstinences are necessarily found together in their entirety in every supramundane type of consciousness. But in the mundane sense-sphere wholesome types of consciousness they are only sometimes present (and then) separately (8+8=16).

၃၀။ အပ္ပမညာယော ပန ဒွါဒသု ပဉ္စမဇ္ဈာနဝဇ္ဇိတမဟဂ္ဂတစိတ္တေသု စေဝ ကာမာဝစရကုသလေသု စ သဟေတုကကာမာဝစရ ကိရိယစိတ္တေသု စာတိ အဋ္ဌဝီသတိ စိတ္တေသွဝ ကဒါစိ နာနာ ဟုတွာ ဇာယန္တိ၊ ဥပေက္ခာသဟဂတေသု ပနေတ္ထ ကရုဏာ မုဒိတာ န သန္တိတိ ကေစိ ဝဒန္တိ။ (၃၊ ၂၈)

အဘို့တပါးကား အပ္ပမညာစေတသိက်တို့သည် တဆယ့်နှစ်ပါးကုန်သော ပဉ္စမဈာန်စိတ်သည် ကြဉ်အပ်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့လည်းကောင်း၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့လည်းကောင်း၊ သဟိတ်ကာမာဝစရ ကြိယာစိတ်တို့၎င်း ဤသို့ နှစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးသော စိတ်တို့၌သာ တခါတရံ၌ အသီးအခြားတို့သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါဒအထူးကို ဆိုဦးအံ့၊ ဤနှစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးသောစိတ်တို့တွင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ရှစ်ပါးတို့၌ ကရုဏာ မုဒိတာ စေတသိက်တို့သည် မရှိကုန်၊ ဤသို့ အချို့ဆရာတို့သည် ဆိုကုန်၏။

The illimitables arise at times variably in twenty-eight types of consciousness - namely, the twelve sublime types of consciousness excluding the fifth Jāna, the (eight types of) sense-sphere wholesome consciousness and the (eight types of) sense-sphere functional consciousness with roots (12+8+8=28) Some, however, say that compassion and appreciative joy are not present in types of consciousness accompanied by equanimity.

၃၁။ ပညာ ပန ဒွါဒသသု ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရစိတ္တေသု စေဝ သဗ္ဗေသုပိ ပဉ္စတ္ထိံသ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တေသု စာတိံ သတ္တစတ္တာလီသစိတ္တေသု သမ္ပယောဂံ ဂစ္ဆတိတိ။ (၄၊ ၄၇)

အဘို့တပါးကား၊ ပညာစေတသိက်သည် ၁၂-ပါးကုန်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရစိတ်တို့လည်းကောင်း အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရာစိတ်တို့လည်းကောင်း ဤသို့ ၄၇-ပါးသော စိတ်တို့၌ ယှဉ်ခြင်းသို့ ရောက်၏။

Wisdom goes into combination with forty-seven types of consciousness-namely, the twelve types of sense-sphere consciousness associated with knowledge, and all thirty-five sublime and supramundane types of consciousness (12+35=47).

သင်္ဂဟဂါထာများ

၃၂။ ဧကူန ဝိသတိဓမ္မာ၊
ဇာယန္တေ ကူနသဋ္ဌိသ။
တယော သောဠသစိတ္တေသု၊
အဋ္ဌဝိသတိဒ္ဒယံ။
ပညာ ပကာသိတာ သတ္တ၊
စတ္တာလီသ ဝိဓေသုပိ။
သမ္ပယုတ္တာ စတုဓေဝံ၊
သောဘနေသေဝ သောဘနာ။

တရုယုတ် နှစ်ဆယ်သော သဘောတရားတို့သည် တရုယုတ်ခြောက်ဆယ်သောစိတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ သုံးပါးသောစေတသိက်တို့သည် ၁၆-ပါးသော စိတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ စေတသိက်နှစ်ပါးအပေါင်းသည် ၂၈-ပါးသောစိတ်တို့၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ပညာကို ၄၇-ပါးအပြားရှိသောစိတ်တို့၌ ပြအပ်၏။ ဤသို့ သောဘနစေတသိက်တို့သည် သောဘနစိတ်တို့၌သာ လေးပါးအားဖြင့် ယှဉ်ကုန်၏။

Nineteen states arise in fifty-nine, three in sixteen, two in twenty-eight types of consciousness. Wisdom is declared to be found in forty-seven types. Thus beautiful (factors) are found only in the beautiful (types of consciousness), combined in four ways.

နိယတ, အနိယတယောဂီ စေတသိက်များ

၃၃။ ဣဿာ မစ္ဆေရ ကုက္ကုစ္စ-
ဝိရတိ ကရုဏာဒယော။
နာနာ ကဒါစိ မာနော စ၊
ထိနမိဒ္ဓံ တထာ သဟ။

၃၄။ ယထာဂုတ္တာနုသာရေန၊
သေသာ နိယတယောဂီနော။
သင်္ဂဟဉ္စ ပဝက္ခာမိ၊
တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။

အကြင်အကြင်ဆိုအပ်ပြီးသော သမ္ပယောဂနည်းကို အစဉ်လိုက်သဖြင့် ဣဿာ မစ္ဆေရ ကုက္ကုစ္စ ဝိရတိ ကရုဏာ မုဒိတာ စေတသိက်တို့သည် တသီးတခြား တပါးစီဖြစ်ကုန်လျက် တရံတခါ၌ ဖြစ်ကုန်၏။ မာနလည်း တရံတခါ၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိနမိဒ္ဓသည် ထိုတရံတခါ၌ အတူတကွဖြစ်၏။ ကြွင်းသောစေတသိက်တို့သည် အမြဲယှဉ်လေ့ရှိသော စေတသိက်တို့မည်၏။

ယခုအခါ၌ ထိုစေတသိက်တို့၏ သင်္ဂဟနည်းကိုလည်း ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဆိုပေအံ့။

Envy, avarice, worry, abstinences, compassion, etc. (i.e. appreciatively joy), and conceit arise separately and occasionally. So do sloth and topor, but in combination.

The remaining factors, apart from those mentioned above (52-11=41), are fixed adjuncts.

Now I shall speak of their combination accordingly.

သင်္ဂဟနည်း ၃၃-ပါး

သင်္ဂဟဂါထာများ

၃၅။ ဆတ္တိံသာနုတ္တရေ ဓမ္မာ၊
ပဉ္စတ္တိံသ မဟဂ္ဂတေ။
အဋ္ဌတ္တိံသာပိ လဗ္ဘန္တိ၊
ကာမာဝစရ သောဘနေ။

သတ္တဝီသတိ ပုညမှိ၊
ဒွါဒသာ ဟေတုကေတိ စ။
ယထာသမ္ဘဝယောဂေန၊
ပဉ္စဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

လေကုတ္တရာစိတ်၌ ၃၆-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌ ၃၅-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ ကာမာဝစရသောဘနစတ်တို့၌ ၃၈-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။

အကုသိုလ်စိတ်၌ ၂၇-ပါးသော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ အဟိတ်စိတ်၌ ၁၂-ပါးကုန်သော သဘောတရားတို့ကို ရအပ်ကုန်၏။ ဤသို့ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ခြင်းဖြင့် ထိုစိတ်တို့၌ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် ပေါင်ယူရေတွက်နည်းသည် ဖြစ်၏။

Thirty-six factors arise in the supramundane (consciousness). Thirty-five in sbulime, thirty-eight in the sense-sphere beautiful.

Twenty-seven in the unwholesome, twelve in rootless. According to the way they arrise their combination therein fivefold.

လောကုတ္တရာစိတ် သင်္ဂဟနည်း ၅-ပါး

၃၆။ ကထံ?--

လောကုတ္တရေသု တာဝ အဋ္ဌသု ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု အညသမာနာတေရသစေတသိကာ၊
အပ္ပမညာဝဇ္ဇိတာ တေဝီသတိသောဘနစေတသိကာစေတိ ဆတ္တိံသမ္မော သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၊၃၆)

အဘယ်သို့ ရအပ်သနည်း၊

(မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) လောကုတ္တရာစိတ်တို့တွင် ရှစ်ပါးကုန်သော ပဌမဈာန်နှင့် ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ အညသမာန်းတို့မည်သော တဆဲ့သုံးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း၊ အပ္ပမညာသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ၂၃-ပါးသော သောဘနစေတသိက်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ၃၆-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

First, in the eight types of supramundane first jāna consciousness, thirty-six factors enter into combination, namely, thirteen ethically variables and twenty-three beautiful mental factors, excluding the two illimitables (13+23=36).

တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝဇ္ဇော။ (၂၊၃၅)

ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်သည်ကြည်အပ်ကုန်သော ထို ၃၅-ပါးသော သဘောတရား တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

Similarly, in the supramundane second jāna types of consciousness, all above are included except initial application(35).

တတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝိစာရဝဇ္ဇော။ (၃၊၃၄)

တတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်,ဝိစာရသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ထို ၃၄-ပါးသော သဘောတရား တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In third jāna types of consciousness, (all those) are excluded initial application and sustained application (34).

စတုဇ္ဈာနိက စိတ္တေသု ဝိတက္ကဝိစရပီတိဝဇ္ဇာ။ (၄၂၃)

စတုတ္ထဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်,ဝိစာရ,ပီတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၃-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In forth jāna types of consciousness, (all those) are excluding initial application, sustained application and zest (33).

ပဉ္စမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသုပိ ဥပေက္ခာသဟဂတာ တေ ဧဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။ (၅၂၃)

ပဉ္စမဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌လည်း ဥပေက္ခာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော ထို ၃၃-ပါးသော သဘော တရားတို့ကိုပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

In fifth jāna types of consciousness, (those same factors of the forth jāna) are including accompanied by equanimity (instead of happiness) (33).

သဗ္ဗတ္တာပိ အဋ္ဌသု လောကုတ္တရာစိတ္တေသု ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စဓာဝသင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

ဤသို့ အလုံစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း ရှစ်ပါးကုန်သော လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ ပဉ္စကဈာန်၏ အပြားအားဖြင့် ငါးပါးအပြားအားဖြင့်သာ ပေါင်းယူရေတွက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

Thus altogether , for eight types of supramundane first consciousness, combination is five fold by way of the five kinds of jāna.

၃၇။ ဆတ္တိံသ ပဉ္စတ္တိံသ စ၊
စတုတ္တိံသ ယထာက္ကမံ။
တေတ္တိံသ ဒုယမိစ္ဆေဝံ၊
ပဉ္စဓာ'နုတ္တရေ ဌိတာ။

လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည် အကြင်အကြင်အစဉ်ရှိတိုင်း ဆတ္တိံသသင်္ဂဟ၎င်း၊ ပဉ္စတ္တိံသင်္ဂဟ၎င်း၊ စတုတ္တိံသသင်္ဂဟ၎င်း၊ တေတ္တိံသသင်္ဂဟ ၂-ပါးအပေါင်း၎င်း၊ ဤသို့ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် တည်ကုန်၏။

Respectively there are thirty-six, thirty-five, thirty-four, and thirty-three in the last two. Thus in five ways they exist in the supramundane.

မဟဂ္ဂုတ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၅-ပါး

၃၇။ မဟဂ္ဂုတေသု ပန တီသု ပဌမဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု တာဝ အညသမာနာ တေရသစေတသိကာ ဝိရတိတ္ထယဝဇ္ဇိတာ ဒွါဝီသတိ သောဘနစေတသိကာ စေတိ ပဉ္စတ္ထိသဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၂၃၅)
ကရုဏာ မုဒိတာ ပနေတ္ထ ပစ္စေကမေဝ ယောဇေတဗ္ဗာ။

အဘို့တပါးကား၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့တွင် (ဒုတိယဈာန်စသည်တို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) ပဌမဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ အညသမာန်းတို့မည်သော ၁၃-ပါးသော စေတသိက်တို့လည်းကောင်း ဝိရတိသုံးပါးအပေါင်းသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ၂၂-ပါးသော စေတသိက်တို့လည်းကောင်း ဤသို့ ၃၅-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။ (အမှားစကား ချပ်ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ ဤ ၃၅-ပါးတို့တွင် ကရုဏာ မုဒိတာတို့ကို တပါးစီသာ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။)

Simallary, in the sublime types of consciousness, first in three types of first jāna consciousness, thirty-states enter into combination, namely, thirteen ethically variable mental factors and twenty-two beautiful mental factors, excluding the three abstinences (13+22=35). But here compassion and appreciative joy should be combined separately.

တထာ ဒုတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝဇ္ဇော။ (၂၂၃၄)

ဒုတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်သည်ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၄-ပါးသော သဘောတရား တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

Similarly, in the second jāna consciousness, (all those are included)except initial application(34).

တတိယဇ္ဈာနိကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝိစာရဝဇ္ဇော။ (၃၂၃၃)

တတိယဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်,ဝိစာရသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၃-ပါးသော သဘောတရား တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

In the third jāna consciousness, all except initial application and sustained application (33).

စတုတ္ထဇ္ဈာန်ကစိတ္တေသု ဝိတက္ကဝိစာရပီတိဝဇ္ဇာ။ (၄၂၃၂)

စတုတ္ထဇ္ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ ဝိတက်,ဝိစာရ,ပီတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၂-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

In the forth jāna consciousness, all except initial application and sustained application and zest (33).

ပဉ္စမဇ္ဈာန်ကစိတ္တေသု ပန ပန္နရသသု အပ္ပမညာယော န လဗ္ဘန္တိတိ။ (၅၂၃၀)

အဘို့တပါးကား ၁၅-ပါးကုန်သော ပဉ္စမဇ္ဈာန်နှင့်ယှဉ်သောစိတ်တို့၌ အပ္ပမညာတို့ကို မရအပ်ကုန်။

In the fifth jāna consciousness illimitables are not obtained 930).

သဗ္ဗတ္ထာပိ သတ္တဝီသတိ မဟဂ္ဂတစိတ္တေသု ပဉ္စကဇ္ဈာနဝသေန ပဉ္စဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

ဤသို့ အလုံစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း ၂၇-ပါးကုန်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့၌ ပဉ္စကဇ္ဈာန်၏ အပြားအားဖြင့် ငါးပါးအပြားအားဖြင့်သာ ပေါင်းယူရေတွက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

Thus altogether , for twenty-seven types of supramundane first consciousness, combination is five fold by way of the five kinds of jāna.

သင်္ဂဟဂါထာ

၃၉။ ပဉ္စတ္ထိံသ စတုတ္ထိံသ၊
 တေတ္ထိံသ စ ယထာက္ကမံ။
 ဗာတ္ထိံသ စေဝ တိံသေတိ၊
 ပဉ္စဓာဝ မဟဂ္ဂတေ။

မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည် အစဉ်အတိုင်း ပဉ္စတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, စတုတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, တေတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, ဗာတ္ထိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, တိံသ သင်္ဂဟ၎င်း, ဤသို့ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် တည်ကုန်၏။

There are respectively thirty-five, thirty-four, thirty-three, thirty-two, and thirty. Fivefold is the combination in the sublime.

ကာမာဝစရသောဘနစိတ် သင်္ဂဟနည်း ၁၂-ပါး

၄၀။ ကာမာဝစရသောဘနေသူ ပန ကုသလေသု တာဝ ပဌမဒွယေ အညသမာနာ တေရသစေတသိကာ၊
ပဉ္စဝိသတိ သောဘနစေတသိကာ စေတိ အဋ္ဌတ္တိံသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၂၃၈)
အပ္ပမညာ ဝိရတိယော ပနေတ္ထ ပဉ္စပိ ပစ္စေကမေဝ ယောဇေတဗ္ဗာ။

အဘို့တပါးကား၊ ကာမသောဘနစိတ်တို့တွင် (ဝိပါက်ကြိယာတို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) ကုသိုလ်စိတ်တို့တွင် ပဌမအစုံ၌ အညသမာနန်းတို့မည်သော ၁၃-ပါးသော စေတသိက်တို့လည်းကောင်း ၂၅-ပါးသော သောဘနစေတသိက်တို့လည်းကောင်း ဤသို့ ၃၈-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။ (အမှားစကား ချုပ်ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ ဤ ၃၈-ပါးတို့တွင် အပ္ပမညာဝိရတိတို့ကို ငါးပါးလုံးတို့ကိုလည်း တပါးစီသာ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။)

In the sense-spher beautiful types of consciousness, first in the wholwsome typs of consciousness, in the first-couplet thirty-eight states enter into combination, namely, the thirteen ethically variable mental factors and the twenty-five beautiful mental factors(13+25=38). But here the (two) illimitables and the (three) abstinences should be combined separately.

တထာ ဒုတိယဒွယေ ဉာဏဝဇ္ဇိတာ။ (၂၂၃၇)

ဒုတိယအစုံ၌ ဉာဏ်သည်ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို၃၇-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

Simailarly, in the second couplet, (all those are included) excluding knowledge (37).

တတိယဒွယေ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ ပီတိဝဇ္ဇိတာ။ (၃၂၃၇)

တတိယအစုံ၌ ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်ကုန်သော ပီတိသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထို ၃၇-ပါးသော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

In the third couplet, associated with knowledge, (all those are included) excluding zest (37)

စတုတ္ထဒွယေ ဉာဏပီတိဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။ (၄၂၆)

စတုတ္ထအစုံ၌ ဉာဏပီတိသည်ကြည့်အပ်ကုန်သော ထို အညသမာန်း၊ သောဘနစေတသိက်တို့ကိုပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

In the forth couplet (all) those are included) excluding knowledge and zest (36)

ကိရိယစိတ္တေသုပိ ဝိရတိ ဝဇ္ဇိတာ တထေဝ စတုသုပိ ဒုကေသု စတုဓာဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။
(၈၂၅၊၄၄၂၊၄၄၂၊၄၄၂)

ကြိယာစိတ်တို့၌လည်း ဝိရတိသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော ထို အညသမာန်း၊ သောဘနစေတသိက်တို့ကိုပင် လေးပါးလည်းဖြစ်ကုန်သောအစုံတို့၌ လေးပါးအပြားအားဖြင့်သာလျှင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

In the functional types of consciousness, in the four couplet those (mental factors) are included in the same four ways, except that the abstinenances are excluded (35,34,34,33).

တထာ ဝိပါကေသု စ အပ္ပမညာ ဝိရတိ ဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။ (၁၂၂၊၃၂၊၃၂၊၃၂၊၃၂)

ထိုကြိယာစိတ်အတူ ဝိပါကစိတ်တို့၌လည်း အပ္ပမညာဝိရတိသည် ကြည့်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်းသောဘနစေတသိက်တို့ကိုပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

So too,In the result types of consciousness, those (mental factors) are included except that the illimitables and the abstinenances are excluded (33,32,32,31).

သဗ္ဗထာပိ စတုဝိသတိကာမာဝစရသောဘန စိတ္တေသု ဒုကဝသေန ဒွါဒသဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

ဤသို့ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ၂၄-ပါးသော ကာမသောဘနစိတ်တို့၌ အစုံ၏ အပြားအားဖြင့် တဆဲ့နှစ်ပါး ပေါင်းယူခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ရအပ်ကုန်၏။

Thus all together, for the twenty-four sense-sphere beautiful types of consciousness, the combination is twelvefold by way of couplets.

သင်္ဂဟဂါထာ

၄၁။ အဋ္ဌတ္တိံသ သတ္တတ္တိံသ-
ဒွယံ ဆတ္တိံသကံ သုဘေ။
ပဉ္စတ္တိံသ စတုတ္တိံသ-
ဒွယံ တေတ္တိံသကံ ကြိယေ။

တေတ္တိံသ ပါကေ ဗာတ္တိံသ-
ဒွယေ'ကတ္တိံသကံ ဘဝေ။
သဟေတု ကာမာဝစရ-
ပုညပါကကြိယာမနေ။

ကာမာဝစရကုသိုလ် သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက် သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တွင် ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်၌ အဋ္ဌတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း သတ္တတ္တိံသ သင်္ဂဟနှစ်ပါးအပေါင်းသည်၎င်း ဆတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း ဖြစ်၏။ သဟိတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်၌ ပဉ္စတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း စတုတ္တိံသ သင်္ဂဟ နှစ်ပါးအပေါင်းသည်၎င်း တေတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း ဖြစ်၏။ သဟိတ်ကာမာဝစရဝိပါက်စိတ်၌ တေတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း ဗာတ္တိံသ သင်္ဂဟနှစ်ပါးအပေါင်းသည်၎င်း ဧကတ္တိံသ သင်္ဂဟသည်၎င်း ဖြစ်၏။

With respect to sense-sphere consciousness with root - wholesome, resultant, and functional- there arise in the wholesome (first pair) thirty-eight, twice thirty-seven (in the second and third pairs), and thirty-six (in the fourth pair). In the functional there are thirty thirty-five (in the first pair), twice thirty-four (in the second and third pairs),and thirty-three (in the fourth pair). In the resultant there are thirty-three, (in the first pair) twice thirty-two (in the second and third pairs), and thirty-one (in the fourth pair).

ထိုထိုစိတ်၌ မယှဉ်နိုင်သော စေတသိက်များ

၄၂။ န ဝိဇ္ဇန္တိတ္ထ ဝိရတီ၊
ကြိယေသု စ မဟဂ္ဂတေ။
အနုတ္တရေ အပ္ပမညာ၊
ကာမပါကေ ဒွယံ တထာ။

ဤသောဘနစိတ်တို့တွင် မဟာကြိယာစိတ်တို့၌၎င်း၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ်၌၎င်း၊ ဝိရတီတို့သည် မရှိကုန်။ လောကုတ္တရာစိတ်တို့၌ အပ္ပမညာတို့သည် မရှိကုန်။ မဟာဝိပါက်စိတ်၌ ဝိရတီ အပ္ပမညာ နှစ်မျိုးလုံးသည် ထို့အတူ မရှိ။

Herein, the abstinence are not found in the functional consciousness or the sublime consciousness, nor are the illimitables found in the supramundane, nor is the pair (illimitables and abstinences) present in the sense-sphere resultants.

စိတ်ချင်းထူးအောင်ပြုသော စေတသိက်များ

၄၁။ အနုတ္တရေ ဈာနဓမ္မာ၊
အပ္ပမညာ စ မဇ္ဈိမေ။
ဝိရတီ ဉာဏ ပီတိ စ၊
ပရိတ္တေသု ဝိသေသကာ။

လောကုတ္တရာစိတ်၌ ဈာန်တရားတို့သည် စိတ်ချင်းထူးခြားအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။ မဟဂ္ဂုတ် စိတ်၌ အပ္ပမညာတို့သည်၎င်း၊ ဈာန်တရားတို့သည်၎င်း၊ စိတ်ချင်းထူးခြားအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။ ကာမသောဘန စိတ်တို့၌ ဝိရတီ ဉာဏ ပီတိတို့သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်ချင်းထူးခြားအောင် ပြုတတ်ကုန်၏။

In the present (i.e the superamundane) the Jāna factors are the basis of distinction, in the middle (i.e the sublime) illimitables (and Jāna factors), in the limited (i.e the sense-sphere beautiful) the abstinences, knowledge, and zest are the basis of distinctions.

အကုသိုလ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ရ-ပါး

၄၃။ အကုသလေသု ပန လောဘမူလေသု တာဝ ပဌမေ အသင်္ခါရိကေ အညသမာနာ တေရသ စေတသိကာ၊ အကုသလာသာဓာရဏာ စတ္တာရောစာတိ သတ္တရသ လောဘဒိဋ္ဌိဟိ သဒ္ဓိံ ဧကုနဝိသတိ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၂၉)

အဘို့တပါးကား၊ အကုသိုလ်စိတ်တို့တွင် (ဒေါသမူစိတ်စသည်တို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော) လောဘမူစိတ်တို့တွင် ပဌမဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်၌ အညသမာန်းတို့မည်သော ၁၃-ပါးကုန်သော စေတသိက်တို့၎င်း သဗ္ဗာကုသလာသာဓာရဏတို့မည်သော လေးပါးသော စေတသိက်တို့၎င်း ဤသို့ တဆဲ့ခုနစ်ပါးသော စေတသိက်တို့သည် လောဘဒိဋ္ဌိတို့နှင့် တကွ တခုယုတ်နှစ်ဆယ်သော သဘော တရားတို့သည် ဖြစ်၍ ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the unwholesome types of consciousness, first in those rooted in greed, in the first unprompted consciousness nineteen states enter into combination, namely, the thirteen ethically variable mental factors and the four universal unwholesome mental factors, making seventeen, together with greed and wrong view (13+4+2=19).

၄၄။ တထေဝ ဒုတိယေ အသင်္ခါရိကေ လောဘမာနေန။ (၁၂၉)

ဒုတိယအသင်္ခါရိကစိတ်၌ လောဘမာနနှင့်တကွ ထိုအညသမာန်း အကုသလာသာဓာရဏ စေတသိက် တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

Similarly, in the second unprompted consciousness, (the same seventeen are found together) with greed and conceit (13+4+2=19)

၄၅။ တတိယေ တထေဝ ပီတိဝဇ္ဇိတာ လောဘဒိဋ္ဌိဟိ သာ အဗ္ဗာရသ။ (၁၂၈)

တတိယအသင်္ခါရိကစိတ်၌ ပီတိသည်ကြည်အပ်ကုန်သော လောဘဒိဋ္ဌိတို့နှင့်တကွ တဆဲ့ရှစ်ပါးကုန်သော ထိုအညသမာန်း အကုသလာသာဓာရဏစေတသိက်တို့သည်ပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက် ကုန်၏။

Similarly, in third unprompted consciousness, there are eighteen states, together with greed and wrong view but excluding zest (12+4+2=18)

၄၆။ စတုတ္ထ တထေဝ လောဘမာနေန။ (၂၊၁၈)

စတုတ္ထအသင်္ခါရိကစိတ်၌ လောဘမာနေနှင့်တကွ ထိုအညသမာန်း အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက် တို့သည်ပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်၏။

Similarly, in the fourth (there are eighteen) with greed and conceit (12+4+2=18)

၄၇။ ပဉ္စမ ပန ပဋိဃသမ္ပယုတ္တေ အသင်္ခါရိကေ ဒေါသော၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယံ၊ ကုက္ကုစ္စဉာတိ စတူဟိ သဒ္ဓိံ ပီတိဝဇ္ဇိတာ တေ ဧဝ ဝိသတိဓမ္မာ သင်္ဂယန္တိ။ (၃၊၂၀)
ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယံ၊ ကုက္ကုစ္စဉာတိ ပနေတ္ထ ပစ္စေကမေဝ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။

အဘို့တပါးကား၊ ပဉ္စမဖြစ်သော ပဋိဃသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော အသင်္ခါရိကစိတ်၌ ဒေါသ၎င်း ဣဿာ၎င်း မစ္ဆရိယ၎င်း ကုက္ကုစ္စ၎င်း ဤသို့ လေးပါးသော စေတသိက်တို့နှင့် တကွ ပီတိသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ၂၀-သော ထိုအညသမာန်း အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်တို့ကိုပင် ပေါင်းယူအပ်ကုန်၏။

အမှာစကားချပ်ညှပ်လိုက်ဦးအံ့၊ ဤ ၂၀-သော စေတသိက်တို့တွင် ဣဿာ မစ္ဆရိယ ကုက္ကုစ္စတို့ကို တသီးတခြား တစ်ပါးစီသာ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

In the fifth unprompted consciousness, that associated with aversion, these twenty states enter into combination ~ the above excluding zest but including the four: hatred, envy, avarice, and worry. But here envy, avarice and worry should be combined separately (12+4+4=20).

၄၈။ သသင်္ခါရိကေ ပဉ္စကေပိ တထေဝ ထိနမိဒ္ဓေန ဝိသေသေတွာ ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ (၄-၅-၆၊ ၂၂-၂၀-၂၂)

သသင်္ခါရိကစိတ် ငါးပါးအပေါင်း၌လည်း ထိုအသင်္ခါရိက၌ယှဉ်ထိုက်သော စေတသိက်တို့ကိုပင် ထိနမိဒ္ဓဖြင့် အထူးပြု၍ ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

In the fifth prompted consciousness the above states should similarly be combined with this difference, that sloth and toper are included. (Thus:21;21;20;20;22).

၄၉။ ဆန္ဒပီတိဝဇ္ဇိတာ ပန အညသမာနာ ဧကာဒသ၊ အကုသလသာဓာရဏာ စတ္တာရောစာတိ ပန္နရသ ဓမ္မာ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ သမ္ပယုဇ္ဇန္တိ။ (၄-၅-၆၊ ၂၂-၂၀-၁၅)

အဘို့တပါးကား၊ ဆန္ဒပီတိသည် ကြည်အပ်ကုန်သော အညသမာန်းတို့မည်သော ၁၁-ပါးတို့၎င်း သဗ္ဗာကုသလသာဓာရဏတို့မည်သော လေးပါးတို့၎င်း ဤ ၁၅-ပါးကုန်သော သဘောတရားတို့သည် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စိတ်၌ ယှဉ်ကုန်၏။

In the typ of consciousness connected with restless fifteen mental states occur, namely, eleven ethically variable factors excluding desire and zest, and the four universal unwholsome factors (11+4=15)

၅၀။ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတစိတ္တေ စ အဓိမောက္ခဝိရဟိတာ ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂတာ တထေဝ ပန္နရသ ဓမ္မာ လဗ္ဘန္တိတိ။ (၇၊၁၅)

ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ်စိတ်၌ကား အဓိမောက္ခမှ ကင်းကုန်သော ဝိစိကိစ္ဆာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော ၁၅-ပါးကုန်သော ထိုအညသမာန်း အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်တို့ကိုပင် ကောင်းစွာရအပ်ကုန်၏။

In the typ of consciousness connected with doubt fifteen states are similarly obtained by excluding decision and incorporating doubt (10+4+1=15)

သဗ္ဗတ္ထာပိ ဒွါဒသာကုသလစိတ္တုပ္ပါဒေသု ပစ္စေကံ ယောဇီယမာနာပိ ဂဏနဝသေန သတ္တဓာဝ သင်္ဂဟိတာ ဘဝန္တိတိ။

ဤသို့ အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ၁၂-ပါးသော အကုသိုလ်စိတ်တို့၌ အသီးအသီး ယှဉ်စေအပ်ကုန်သော်လည်း ဂဏန်းသင်္ချာတို့၏ အပြားအားဖြင့် ခုနှစ်ပါး အပြားအားဖြင့်သာ ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ ရအပ်ကုန်၏။

Thus altogether, for the twelve types of unwholsome consciousness, the combination becomes sevenfold when reckoned according to their different adjuncts.

သင်္ဂဟဂါထာ

၅၁။ ဧကူနဝိသတိ အဋ္ဌာရသ၊
ဝိသေကဝိသ ဝိသတိ။
ဒွါဝိသ ပန္နရသေတိ၊
သတ္တဓာ ကုသလေ ဌိတာ။

အကုသလယောဂီစေတသိက် ၁၄-ပါး

၅၂။ သာဓာရဏာ စ စတ္တာရော၊
သမာနာ စ ဒသာပရေ။
စုဒ္ဒသေတေ ပဝုစ္စန္တိ၊
သဗ္ဗာကုသလာယောဂိနော။

အကုသိုလ်စိတ်၌ သင်္ဂဟနည်းတို့သည် ဧကူနဝိသသင်္ဂဟ၎င်း၊ အဋ္ဌာရသသင်္ဂဟ၎င်း၊ ဝိသသင်္ဂဟ၎င်း၊ ဝိသတိသင်္ဂဟ၎င်း၊ ဒွါဝိသသင်္ဂဟ၎င်း၊ ပန္နရသသင်္ဂဟ၎င်း ဤသို့ ခုနစ်ပါးအပြားအားဖြင့် တည်ကုန်၏။

လေးပါးကုန်သော အကုသလသာဓာရဏစေတသိက်တို့၎င်း၊ အကုသလသာဓာရဏ စေတသိက်မှ တပါးကုန်သော ဆယ်ပါးကုန်သော အညသမာန်းစေတသိက်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ဆယ့်လေးပါးကုန်သော ဤစေတသိက်တို့ကို အလုံးစုံသော အကုသိုလ်စေတသိက်တို့နှင့် ယှဉ်ကုန်၏ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

Nineteen, eighteen, twenty, twenty-one, twenty, twenty-two, fifteen - thus they stand in seven ways in the unwholesome consciousness.

These fourteen mental states - namely, the four unwholesome universals and ten variables - are said to be associated with all the unwholesome types of consciousness.

အဟိတ်စိတ် သင်္ဂဟနည်း ၄-ပါး

၅၃။ အဟေတုကေသု ပန ဟသနစိတ္တေ တာဝ ဆန္ဒဝဇ္ဇိတာ အညသမာနာ ဒွါဒသ ဓမ္မာ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ (၁၂၁၂)

အဘို့တပါးကား၊ အဟိတ်စိတ်တို့တွင် (ဝုဋ္ဌောစသည်တို့မှ) ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြထိုက်ကုန်သော) ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၌ ဆန္ဒကြည်အပ်ကုန်သော အညသမာန်းတို့မည်သော ၁၂-ပါးကုန်သော သဘောတရားတို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the rootless types of consciousness, first in the smile-producing consciousness twelve ethically variable states, excluding desire, enter into combination (7+5=12).

၅၄။ တထာ ဝေါဠုပ္ပနစိတ္တေ ဆန္ဒ,ပီတိဝဇ္ဇိတာ။ (၁၂၁၃)

ဝုဋ္ဌောစိတ်၌ ဆန္ဒ,ပီတိသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်းစေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

Likewise they occur in the determining consciousness, excluding desire and zest (7+7=11)

၅၅။ သုခသန္တိရဏေ ဆန္ဒ,ဝီရိယဝဇ္ဇိတာ။ (၂၂၁၁)

သုခသန္တိရဏစိတ်၌ ဆန္ဒ,ဝီရိယ ကြည်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်းစေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the investigation consciousness accompanied by joy, all those except desire and energy occur (7+4=11)

၅၆။ မနောဓာတုတ္တိကာဟေတုက ပဋိသန္ဓိယုဂဋ္ဌေ ဆန္ဒ,ပီတိ,ဝီရိယဝဇ္ဇိတာ။ (၃၂၁၀)

မနောဓာတ်သုံးပါး, အဟိတ်ပဋိသန္ဓေအစုံ၌ ဆန္ဒ, ပီတိ, ဝီရိယသည် ကြည်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်း စေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူ အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the triple mind element and in the pair of rootless rebirth-linking types all those except desire, zest and energy occur (7+3=10).

၅၇။ ဒွိပဉ္စဝိညာဏေ ပကိဏ္ဍကဝဇ္ဇိတာ တေယေဝ သင်္ဂယုန္တိတိ။။ (၃၊၁၀)

ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-၌ ပကိဏ်းစေတသိက်သည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ထိုအညသမာန်း စေတသိက်တို့သည် ပေါင်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ကုန်၏။

In the two types of fivefold sense consciousness, all those enter into combination except the occasionals (7).

သဗ္ဗထာပိ အဋ္ဌာရသ အဟေတုက ဂဏေနဝသေန စတုဓာဝ သင်္ဂဟော ဟောတီတိ။

ဤသို့ အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း အဟိတ်စိတ်တို့၌ ဂဏန်းသင်္ချာ၏အပြားအားဖြင့် လေးပါးအပြားအားဖြင့်သာလျှင် ပေါင်းယူခြင်းသည် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ရအပ်ကုန်၏။

Thus altogether, for eighteen types of rootless consciousness, the combinations, numerically considered, constitute four groups.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၅၈။ ဒွါဒသေကာဒသ ဒသ၊
သတ္တစာပိ စတုဗ္ဗိဓော။
အဋ္ဌာရသာဟေတုကေသု၊
စိတ္တုပ္ပါဒေသု သင်္ဂဟော။

တဆဲ့ရှစ်ပါးသောအဟိတ်ဟုဆိုအပ်ကုန်သော ဥပါဒ်သောစိတ်တို့၌ သင်္ဂဟနည်းသည် ဒွါဒသသင်္ဂဟ၎င်း ဧကာဒသသင်္ဂဟ၎င်း ဒသသင်္ဂဟ၎င်း သတ္တသင်္ဂဟ၎င်း ဤသို့ လေးပါးအပြားရှိ၏။

Twelve, eleven, ten, seven - thus the combination in the eighteen rootless types of consciousness is fourfold.

၅၉။ အဟေတုကေတု သဗ္ဗတ္ထ၊
သတ္တ သေသာ ယထာရဟံ။
ဣတိ ဝိတ္တာရတော ဝုတ္တော၊
တေတ္ထိံသဝိဓ သင်္ဂဟော။

အလုံးစုံကုန်သော အဟိတ်စိတ်တို့၌ ခုနစ်ပါးသော သဗ္ဗစိတ္တသာဓာဏစေတသိက်တို့သည် ယှဉ်ကုန်၏။ သဗ္ဗစိတ္တသာဓာဏမှ ကြွင်းကုန်သော ပကိဏ်းစေတသိက်တို့သည် ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ (ယှဉ်ကုန်၏) ဤသို့ အကျယ်အားဖြင့် ၃၃-ပါးအပြားရှိသော သင်္ဂဟနည်းကို ဆိုအပ်ပြီ။

In all the rootless the seven (universals) occur. The rest (the occasional) arise according to typ. Thus in detail the combination are told in thirty-three ways.

စေတသိက်ကို စိတ်နှင့်အမျှ ရေတွက်ခြင်း

၆၀။ ဣတ္ထံ စိတ္တာဝိယုတ္တာနံ၊
သမ္ပယောဂဉ္စ သင်္ဂဟံ။
ဥတွာ ဘေဒံ ယထာယောဂံ၊
စိတ္တေန သမမုဒ္ဓိသေ။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော အပြားအားဖြင့် စိတ်နှင့်မကွေမကွာယှဉ်ကြကုန်သော စေတသိက်တို့၏ သမ္ပယောဂနည်းကို၎င်း သင်္ဂဟနည်းကို၎င်း သိပြီးသည်ရှိသော် ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ယှဉ်ရာဟိတ်နှင့် အရေအတွက်ညီမျှသော အပြားကို ထုတ်ပြရာ၏။

Understanding thus the associations and combination of mental adjuncts, let one explain their classification through their union with consciousness as is fit.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ စေတသိကသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ နာမ ဒုတိယော ပရိစ္ဆေဒေါ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ စေတသိကသင်္ဂဟဝိဘာဂမည်သော နှစ်ပိုင်းတို့၏ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော အပိုင်းသည် ပြီးပြီ။

Thus ends the second chapter in the Manual of Abhidhamma entitled the Compendium of Mental Factors.

ပကိဏ်းပိုင်း

ပဋိညာဉ်

၁။ သမ္ပယုတ္တာ ယထာ ယောဂံ၊
 တေပညာသ သဘာဝတော။
 စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊
 တေသံ ဒါနိ ယထာရဟံ။

ယှဉ်ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကြကုန်သော မိမိ မိမိ၏ လက္ခဏာအားဖြင့် ၅၃-ပါးသော စိတ်စေတသိက်ဖြစ်ကုန်သော သဘောတရားတို့ကို (အကျယ်ပြုအပ်ကုန်ပြီ)။

Having explained accordingly the fifty-three associated states - consciousness and mental factors - with respect to their intrinsic nature,

မာတိကာ

၂။ ဝေဒနာဟေတုတော ကိစ္စ၊
 ဒွါရာလမ္ဗဏ ဝတ္ထုတော။
 စိတ္တုပ္ပါဒဝသေနေဝ၊
 သင်္ဂဟော နာမ နိယတေ။

ယခုအခါ၌ ထိုငါးဆဲ့သုံးပါးသော သဘောတရားတို့၏ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဝေဒနာအပြား ဟိတ်အပြားဖြင့်လည်းကောင်း ကိစ္စအပြား ဒွါရအပြား အာရုံအပြား ဝတ္ထုအပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း ပေါင်းစုရောပြွမ်းပြသော ပကိဏ္ဍကသင်္ဂဟကို စိတ်၏အစွမ်းဖြင့်သာ ဆောင်ပြုအပ်၏။

now, taking consciousness alone, we will deal concisely with its classification by way of feeling, roots, functions, doors, objects, and bases.

ဝေဒနာသင်္ဂဟ

ဝေဒနာ ၃-ပါးနှင့် ၅-ပါး

၁။ တတ္ထ ဝေဒနာသင်္ဂဟေ တာဝ တိဝိဓာ ဝေဒနာ သုခံ ဒုက္ခံ အဒုက္ခမသုခါစေတိ၊ သုခံ, ဒုက္ခံ, သောမနဿံ, ဒေါမနဿံ, ဥပေက္ခာတိ စ ဘေဒေန ပန ပဉ္စဓာ ဟောတိ။

ထိုခြောက်ပါးသော သင်္ဂဟတို့တွင် ဟေတုသင်္ဂဟသည်မှ ရှေးဦးစွာ (ညွှန်ပြအပ်သော) ဝေဒနာသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်သောဝေဒနာသည်) သုခဝေဒနာ၎င်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၎င်း၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ၎င်း ဤသို့ သုံးပါးအပြား ရှိ၏။ တနည်းကား - သုခဝေဒနာ၎င်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၎င်း၊ သောမနဿဝေဒနာ၎င်း၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၎င်း၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၎င်း၊ ဤသို့ ဣန္ဒြေအပြားအားဖြင့် ငါးပါးပြားသည် ဖြစ်၏။

In the compendium of feeling there are first three kinds of feeling, namely, pleasant, painful, and that which is neither painful nor pleasant. Again, feeling is analyzed as five fold: pleasure, pain, joy, displeasure, and equanimity.

ဝေဒနာဖြင့် စိတ်ကိုဝေဖန်ခြင်း

၂။ တတ္ထ သုခသဟဂတံ ကုသလဝိပါကံ ကာယဝိညာဏမေကမေဝ။
တထာ ဒုက္ခသဟဂတံ အကုသလဝိပါကံ။ (၂-၂-၂-၂)

ထိုငါးပါးသော ဝေဒနာတို့တွင် သုခဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောစိတ်သည် ကုသလဝိပါကံဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်တခုသာတည်း။ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့်တကွဖြစ်သောစိတ်သည် အကုသလဝိပါကံဖြစ်သော ကာယဝိညာဏ်စိတ်တခုသာတည်း။

Of them, wholesome-resultant body-consciousness is the only one accompanied by pleasure. Similarly, unwholesome-resultant body-consciousness is the only one accompanied by pleasure.

၃။ သောမနဿသဟဂတစိတ္တာနိ ပန လောဘမူလာနိ စတ္တာရိ၊ ဒွါဒသကာမာဝစရသောဘနာနိ၊ သုခသန္တိရဏ ဟသနာနိ စ ဒွေတိ အဋ္ဌာရသ ကာမာဝစရ သောမနဿ သဟဂတစိတ္တာနိ စေဝ ပဌမဒုတိယတတိယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသင်္ခါတာနိ စတုစတ္တာလီသ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တာနိ စေတိ ဒွါသဋ္ဌိဝိဓာနိ ဘဝန္တိ။ (၆၂)

အဘို့တပါးကား၊ သောမနဿဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော စိတ်တို့သည် လေးပါးကုန်သော လောဘမူစိတ်တို့၎င်း၊ ၁၂-ပါးကုန်သော ကာမာဝစရသောဘနစိတ်တို့၎င်း၊ နှစ်ပါးကုန်သော သောမနဿ သန္တိရဏစိတ် ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်တို့၎င်း၊ ဤသို့ ၁၈-ပါးကုန်သော ကာမာဝစရသောမနဿသဟဂုတ်စိတ်တို့ ၎င်း၊ ပထမစာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ၄၄-ပါးသော မဟဂ္ဂုတ်လောကုတ္တရစိတ်တို့၎င်း ဤသို့ ၆၂-ပါး အပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

There are sixty-two kinds of consciousness accompanied by joy, namely: (a) eighty types of sense-sphere consciousness - four rooted in greed, twelve types of sense-sphere beautiful consciousness, the two (rootless) types, i.e. joyful investgating and smiling consciousness (4+12+4); (b) forty-four types of sublime and supramundane consciousness pertaining to the first, second, third, and fourth jhānas(12+32).

၄။ ဒေါမနဿသဂတစိတ္တာနိ ပန ဒွေ ပဋိဃသမ္ပယုတ္တစိတ္တာနေဝ။ (၂)

အဘို့တပါးကား၊ ဒေါမနဿဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သောစိတ်တို့သည် နှစ်ပါးကုန်သော ပဋိဃသမ္ပယုတ် စိတ်တို့သာတည်း။

Only the two types of consciousness connected with aversion are accompanied by displeasure.

၅။ သေသာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပဉ္စပညာသ ဥပေက္ခာသဟဂတစိတ္တာနေဝါတိ။ (၅၅)

ဆိုအပ်ပြီးသည်မှ ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော ၅၅-ပါးသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်တို့ချည်းသာတည်း။ ဤကား ဝေဒနာအပြားအားဖြင့် ပေါင်းယူရေတွက်ခြင်းတည်း။

All the remaining fifty-five types of consciousness are accompanied by equanimity.

သံဟဂါထာများ

၆။ သုခံ ဒုက္ခမုပေက္ခာတိ၊
တိဝိဓာ တတ္ထ ဝေဒနာ။
သောမနဿံ ဒေါမနဿ-
မိတိဘောဒနေ ပဉ္စမာ။

၇။ သုခမေကတ္ထ ဒုက္ခဉ္စ၊
ဒေါမနဿံ ဒွယေ ဌိတံ။
ဒွါသဌိသု သောမနဿံ၊
ပဉ္စပညာသကေတရာ။

ထိုဝေဒနာသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) ဝေဒနာတို့သည် သုဝေဒနာ၎င်း ဒုက္ခဝေဒနာ၎င်း ဥပေက္ခာဝေဒနာ၎င်း ဤသို့ သုံးပါးအပြားရှိကုန်၏။ သောမနဿဝေဒနာ၎င်း ဒေါမနဿဝေဒနာ၎င်း ဤနှစ်ပါးကိုထည့်၍ ဣန္ဒြေအားဖြင့် ငါးပါးပြားကုန်၏။

Feeling, therein, is three fold, namely, pleasure, pain, and equanimity. Together with joy and displeasure it is fivefold.

သုခဝေဒနာသည်၎င်း ဒုက္ခဝေဒနာသည်၎င်း တခုသောကာယဝိညာဏ်စိတ်၌ တည်၏ (ယှဉ်၏)။ ဒေါမနဿဝေဒနာသည် စိတ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌ စိတ်နှစ်ပါးအပေါင်း၌ တည်၏။ သောမနဿဝေဒနာသည် ၆၂-ပါးသောစိတ်၌ တည်၏။ ဆိုအပ်ပြီးမှ တပါးသော ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ၅၅-ပါးသောစိတ်၌ တည်၏။

Pleasure and pain are each found in one, displeasure in two, joy in sixty-two, and the remaining (i.e. equanimity) in fifty-five.

ဟေတုသင်္ဂဟ

ဟိတ် ၆-ပါး

၁၀။ ဟေတု သင်္ဂဟေ ဟေတူ နာမ လောဘော၊ ဒေါသော၊ မောဟော၊ အလောဘော၊ အဒေါသော၊ အမောဟော စာတိ ဆပ္ပိဓာ ဘဝန္တိ။

ဟေတုသင်္ဂဟ၌(ရထိုက်ကုန်သော) ဟိတ်တို့မည်သည် လောဘ၎င်း၊ ဒေါသ၎င်း၊ မောဟ၎င်း၊ အလောဘ၎င်း၊ အဒေါသ၎င်း အမောဟ၎င်း ဤသို့ ၆-ပါးအပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the compendium of roots there are six roots, namely, greed, hatred, delusion, non-greed, non-hatred, and non-delusion.

ဟိတ်ဖြင့် စိတ်ကိုဝေဖန်ခြင်း

၁၁။ တတ္ထ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇေန ဒွိပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆေန သန္တိရဏ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ဟသနဝသေန အဋ္ဌာရသ အဟေတုကစိတ္တာနိ နာမ။ (၁၈)

ထိုဟေတုသင်္ဂဟ၌ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္စိန်းဒွေး၊ သန္တိရဏသုံးခု၊ ဝုဋ္ဌော၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ၁၈-ပါးသောစိတ်တို့သည် အဟိတ်စိတ်တို့မည်၏။

Therein, eighteen types of consciousness are without roots, namely, five-door advertng, the two sets of five-fold sense consciousness, receiving, investgation, de-terminin, and smiling (1+5+5+2+3+1+1).

၁၂။ သေသာနိ သဗ္ဗာနိပိ ဧကသတ္တတိ စိတ္တာနိ သဟေတုကာနေဝ။ (၇၁)

ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော ၇၁-ပါးသော စိတ်တို့သည် သဟိတ်စိတ်တို့ချည်းသာတည်း။

All remaining seventy-one types of consciousness are with roots.

၁၃။ တတ္ထာပိ ဒွေ မောမူဟစိတ္တာနိ ဧကဟေတုကာနိ။ (၂)

ထိုသဟိတ်စိတ်တို့တွင်လည်း နှစ်ပါးကုန်သော မောဟမူစိတ်တို့သည် ဧကဟိတ်စိတ်တို့တည်း။

Of them the two types of consciousness associated with sheer delusion have only one root.

၁၄။ သေသာနိ ဒသ အကုသလစိတ္တာနိ စေ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တာနိ ဒွါဒသ ကာမာဝစရသောဘနာနိ စေတိ ဒွါဝီသတိ ဒွိဟေတုကစိတ္တာနိ။ (၂၂)

မောဟမူဒွေးမှ ကြွင်းကုန်သော ဆယ်ပါးကုန်သော အကုသိုလ်စိတ်တို့၎င်း ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကုန်သော ၁၂-ပါးကုန်သော ကာမာဝစရသောဘနစိတ်တို့၎င်း ဤသို့ ၂၂-ပါးသည် ဒွိဟိတ်စိတ်တို့တည်း။

The remaining ten unwholesome types of consciousness and the twelve sense-sphere beautiful types of consciousness dissociated from knowledge- thus totalling twenty-two-are with two roots.

၁၅။ ဒွါဒသ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရသောဘနာနိ စေ ပဉ္စတ္ထိံသ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရစိတ္တာနိ စေတိ သတ္တစတ္တာလီသ တိဟေတုက စိတ္တာနိတိ။ (၄၇)

၁၂-ပါးကုန်သော ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရစိတ်တို့၎င်း၊ ၃၅-ပါးသော မဟဂ္ဂုတ်, လောကုတ္တရာ စိတ်တို့၎င်း, ဤသို့ ၄၇-ပါးသည် တိဟိတ်စိတ်တို့တည်း။ ဤကား ဟိတ်အပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

The twelve sense-sphere beautiful types of consciousness associated with knowledge - and the thirty-five sublime and supramundane types of consciousness- thus totalling forty-seven-are with three roots.

သံဟဂါထာများ

၁၆။ လောဘော ဒေါသော စ မောဟောစ၊
 ဟေတူ အကုသလာ တယော။
 အလောဘာ ဒေါသာ မေဟော စ၊
 ကုသလာ ဗျာကတာ တထာ။

အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော ဟိတ်တို့သည် လောဘ၎င်း ဒေါ၎င်း မောဟ၎င်း (ဤသို့) သုံးပါးတို့တည်း။
 ကုသိုလ်အဗျာကတဖြစ်ကုန်သော ဟိတ်တို့သည် အလောဘ၎င်း အဒေါသ၎င်း အမောဟ၎င်း (ဤသို့)
 ထိုသုံးပါးစီတို့တည်း။

Greed, hatred, and delusion are the three unwholesome roots. Non-greed, non-hatred, and non-delusion are (the three roots that are) wholesome and indeterminate.

၁၇။ အဟေတုကာဠာရသေက-
 ဟေတုကာ ဒွေ ဒွါဝိသတိ။
 ဒွိဟေတုကာ မတာ သတ္တ၊
 စတ္တာလီသ တိဟေတုကာ။

အဟိတ်စိတ်တို့ကို ၁၈-ပါးတို့ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။ ဧကဟိတ်စိတ်တို့ကို ၂-ပါးတို့ဟူ၍ သိအပ်
 ကုန်၏။ ဒွိဟိတ်စိတ်တို့ကို ၂၂-ပါးတို့ဟူ၍ သိအပ်ကုန်၏။ တိဟိတ်စိတ်တို့ကို ၄၇-ပါးတို့ဟူ၍ သိအပ်
 ကုန်၏။

It should be understood that eighteen (types of consciousness) are without roots, two with one root, twenty-two with two roots, and forty-seven with three roots.

ကိစ္စသင်္ဂဟ

ကိစ္စ ၁၄-ပါး

၁၈။ ကိစ္စသင်္ဂဟေ ကိစ္စာနိနာမ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂါ ဝဇ္ဇေန ဒဿန သဝန ဃာယန သာယန ဖုသန သမ္ပုဋ္ဌိန္ဒြေ
သန္တိရဏ ဝေါဠုပ္ပန ဇေန တဒါရမ္မဏ စုတိဝသေန စုဒ္ဒသဝိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ကိစ္စသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) ကိစ္စတို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ ဘဝင်ကိစ္စ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စ ဒဿနကိစ္စ
သဝနကိစ္စ ဃာယနကိစ္စ သာယနကိစ္စ ဖုသနကိစ္စ သမ္ပုဋ္ဌိစိုက်ကိစ္စ သန္တိရဏကိစ္စ ဝုဠောကိစ္စ ဇေကိစ္စ
တဒါရုံကိစ္စ စုတိကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၁၃၄-ပါး အပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။ (ဤ၌ ဝသ-သဒ္ဓါ
အပြားဟု အဓိပ္ပါယ်ရှိသည်)

In the compendium of functions there are fourteen functions, namely: (1) rebirth-linking, (2) life-continuum, (3) adverting, (4) seeing, (5) hearing, (6) smelling, (7) tasting, (8) touching, (9) receiving, (10) investigation, (11) determining, (12) javana, (13) registration, and (14) death.

ဌာန ၁၀-ပါး

၁၉။ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်္ဂါ ဝဇ္ဇေန ပဉ္စဝိညာဏဌာနာဒိဝသေန ပန တေသံ ဒသဓာ ဌာနဘေဒေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။

အဘို့တပါးကား ပဋိသန္ဓေဌာန ဘဝင်ဌာန အာဝဇ္ဇန်းဌာန ပဉ္စဝိညာဏ်ဌာန အစရှိသည်တို့၏
အပြားအားဖြင့် ဌာနတို့၏ အပြားကို သိထိုက်၏။

Their further clasification should be understood by way of stage as tenfold, namely: (1) rebirth-linking, (2) life-continuum, (3) adverting, (4) fivefold sense consciousness, and so forth.

ကိစ္စဌာနတို့ဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း

၂၀။ တတ္ထ ဒွေ ဥပေက္ခာသဟဂတ သန္တိရဇာနိ စေဝ အဋ္ဌမဟာဝိပါကာနိ စ နဝ ရူပရူပဝိပါကာနိ စေတိ ဧကေနဝိသတိ စိတ္တာနိ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင် စုတိကိစ္စာနိ နာမ။ (၁၉)

ထိုကိစ္စသင်္ဂဟ၌ (ထိုကိစ္စသင်္ဂဟတို့တွင်) နှစ်ပါးကုန်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဇာစိတ်တို့၎င်း ရှစ်ပါးကုန်သော မဟာဝိပါကစိတ်တို့၎င်း ကိုးပါးကုန်သော ရူပဝိပါက အရူပဝိပါကစိတ်တို့၎င်း ဤသို့ တရယုတ်နှစ်ဆယ်သောစိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ ဘဝင်ကိစ္စ စုတိကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

Of them, nineteen types of consciousness perform the functions of rebirth-linking, life-continuum, and death. They are: two types of investigating consciousness accompanied by equanimity; eight great resultants; and nine fine-material-sphere and immaterial-sphere resultants (2+8+9=19)

၂၁။ အာဝဇ္ဇနကိစ္စာနိ ပန ဒွေ။ (၂)

အဘို့တပါးကား၊ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စရှိသောစိတ်တို့သည် နှစ်ပါးတို့တည်း။

Two perform the function of advertng.

၂၂။ တထာ ဒဿနသဝနဃာယနသာယနဖုသန သမ္ပဋိစ္ဆနကိစ္စာနိ စ။ (၂)

ဒဿနကိစ္စ သဝနကိစ္စ ဃာယနကိစ္စ သာယနကိစ္စ ဖုသနကိစ္စရှိသောစိတ်တို့သည် ထို့အတူ နှစ်ပါးစီတို့တည်း။

Similary, two perform each of the functions of seeing, hearing, smelling, tast ing, touching, and receving.

၂၃။ တိဏိ သန္တိရဇာ ကိစ္စာနိ။ (၃)

သန္တိရဇာကိစ္စရှိသောစိတ်တို့သည် သုံးပါးတို့တည်း။

Three perform the function of investigating.

၂၄။ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇနမေဝ ပဉ္စဒွါရေ ဝေါဠုပ္ပနကိစ္စံ သာဓေတိ။ (၁)

မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည်ပင် ပဉ္စဒွါရအရာ၌ ဝုဋ္ဌောကိစ္စကို ပြီးစေ၏။

The mind door adverting consciousness performs the function of determining in the five sense door.

၂၅။ အာဝဇ္ဇနဒွယဝဇ္ဇိတာနိ ကုသလာကုသလဖလကိရိယစိတ္တာနိ ပဉ္စပညာသဇေနကိစ္စာနိ။ (၅၅)

အာဝဇ္ဇန်းဒွေးသည် ကြဉ်အပ်ကုန်သော ၅၅-ပါးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဖိုလ် ကြိယာစိတ်တို့သည် ဇောကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

With the exception of the two types of adverting consciousness, the fifty-five types of unwholesome, wholesome, fruition and functional consciousness perform the function of javana.

၂၆။ အဋ္ဌ မဟာဝိပါကနိ စေဝ သန္တိရဏတ္တယဉ္စေတိ ဧကာဒသတဒါရမ္မဏစိတ္တာနိ။ (၁၁)
ရှစ်ပါးကုန်သော မဟာဝိပါကစိတ်တို့၎င်း သန္တိရဏသုံးပါးအပေါင်း၎င်း ဤသို့ တဆယ့်တပါးသောစိတ်တို့သည် တဒါရုံကိစ္စရှိသောစိတ်တို့မည်၏။

The eight great resultants and the three types of investigating consciousness, totaling eleven, perform the function of registration.

ဆိုင်ရာစိတ်တို့ တပ်နိုင်သည့် ကိစ္စများ

၂၇။ တေသု ပန ဒွေ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏစိတ္တာနိ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိ တဒါရမ္မဏ သန္တိရဏဝသေန ပဉ္စကိစ္စာနိနာမ။ (၅၂)

အပေါင်းကို ပြဦးအံ့၊ ထိုဆိုင်ရာ ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့တွင် ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏစိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ တဒါရုံ သန္တိရဏကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၅-ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

Of them, the two types of investing consciousness accompanied by equanimity perform five functions - reberth-linking, life-continuum, death, registration, and investigating.

၂၈။ မဟာဝိပကာနိ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိ တဒါရမ္မဏဝသေန စတုကိစ္စာနိနာမ။(၄၂၈)

ရှစ်ပါးကုန်သော မဟာဝိပါကစိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိ တဒါရုံကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၄-ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

The eight great resultants perform four functions - reberth-linking, life-continuum, death, and registration.

၂၉။ မဟဂ္ဂတဝိပါကာနိ နဝ ပဋိသန္ဓိဘဝင်္ဂစုတိဝသေန တိကိစ္စာနိနာမ။(၃၂၉)

ကိုးပါးကုန်သော မဟဂ္ဂတဝိပါကစိတ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၃-ကိစ္စရှိသော စိတ်တို့မည်၏။

The nine sublime resultants perform three functions - reberth-linking, life-continuum, and death.

၃၀။ သောမနဿသန္တိရဏံ သန္တိရဏတဒါရမ္မဏဝသေန ဒုကိစ္စံ။ (၂၂၁)

သောမနဿသန္တိရစိတ်သည် သန္တိရဏတဒါရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့် နှစ်ကိစ္စရှိသောစိတ်တို့မည်၏။

The investgating consciousness accompanied by joy performs two functions - investigating and registration.

၃၁။ တထာ ဝေါဠုပ္ပနံ ဝေါဠုပ္ပနာဝဇ္ဇနဝသေန။ (၂၂၁)

ဝုဠော(မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း)စိတ်သည် ဝုဠောကိစ္စ အာဝဇ္ဇန်းကိစ္စတို့၏ အပြားအားဖြင့် ထို့အတူ နှစ်ကိစ္စရှိ၏။

Similarly, the determining consciousness perform two functions - determining and advertng.

၃၂။ သေသာနိ ပန သဗ္ဗာနိပိ ဇေနမနောဓာတုတ္တိက ဒွိပဉ္စဝိညာဏာနိ ယထာသမ္ဘဝမေဝကိစ္စာနီတိ။ (၁၊၆၈)

အဘို့တပါးကား၊ ဆိုအပ်ပြီးမှ ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော ဇော-၅၅၊ မနောဓာတ်သုံးပါး၊ ဒွေးပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-တို့သည် ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ တကိစ္စစီရှိသော စိတ်တို့မည်၏။ ဤကား ကိစ္စအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

All the remaining types of consciousness - javana, the triple mind element, and the the two types of five fold sense consciousness - perform only one function as they arise.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၃၃။ ပဋိသန္ဓေယယော နာမ၊
ကိစ္စဘေဒေန စုဒ္ဒသ။
ဒသဓာ ဌာနဘေဒေန၊
စိတ္တုပ္ပါဒါ ပကာသိတာ။

ပဋိသန္ဓေအစရှိသည်မည်ကုန်သော စိတ်တို့ကို ကိစ္စတို့၏အပြားအားဖြင့် ၁၄-ပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဌာနတို့၏ အပြားအားဖြင့် ဆယ်ပါးပြားကုန်၏ ဟူ၍လည်းကောင်း ပြအပ်ကုန်၏။

The types consciousness are declared to be fourteen according to functions such as rebirth-linking and fo forth, and ten according to analysis by stages.

၃၄။ အဋ္ဌသဋ္ဌိ တထာ ဒွေ စ၊
နဝါဠု ဒွေ ယထာက္ကမံ။
ဧက ဒွိ တိ စတု ပဉ္စ၊
ကိစ္စဌာနာနိ နိဒ္ဒိသေ။

တကိစ္စ တဌာန၊ နှစ်ကိစ္စ နှစ်ဌာန၊ သုံးကိစ္စ သုံးဌာန၊ လေးကိစ္စ လေးဌာန၊ ငါးကိစ္စ ငါးဌာနရှိသော စိတ်တို့ကို အကြင်ကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ၆၈-ပါးဟူ၍လည်းကောင်း ထိုမှတပါး နှစ်ပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း ကိုးပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း ရှစ်ပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း နှစ်ပါးတို့ဟူ၍လည်းကောင်း ညွှန်ပြရာ၏။

It is stated that those wich perform one function are sixty-eight; two functions, two; three functions, nine; four function, eight; and five functions, two respectively.

ဒွါရသင်္ဂဟ

ဒွါရ ၆-ပါး

၃၅။ ဒွါရသင်္ဂဟေ ဒွါရာနိနာမ စက္ခုဒွါရံ သောတဒွါရံ ဃာနဒွါရံ ဇိဝှိဒွါရံ ကာယဒွါရံ မနောဒွါရဉ္စေတိ
ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ဒွါရသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) ဒွါရတို့မည်သည် စက္ခုဒွါရ၎င်း သောတဒွါရ၎င်း ဃာနဒွါရ၎င်း
ဇိဝှိဒွါရ၎င်း ကာယဒွါရ၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးအပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the compendium of doors, there are six doors, namely: eye door, ear door, nose door, tongue door, body door, and mind door.

ဒွါရဖြင့်စိတ်ကို ဘေဝန်ခြင်း

၃၆။ တတ္ထ စက္ခုမေဝ စက္ခုဒွါရံ။

ထိုခြောက်ပါးသော ဒွါရတို့တွင် စက္ခုပသားသည်ပင် စက္ခုဒွါရမည်၏။

၃၇။ တထာ သောတာဒယော သောတဒွါရာနီတိ။

ထို့အတူ သောတပသာဒအစရှိသည်တို့သည်ပင် သောတဒွါရအစရှိသည်တို့မည်၏။

Therein, the eye itself is the eye door; and so far the ear door and the others.

၃၈။ မနောဒွါရံ ပန ဘဝင်္ဂန္တိ ပဝုစ္စတိ။

အထူးကား-ဘဝင်္ဂစိတ်ကို မနောဒွါရဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

But the life-continuum is called the mind door.

၃၉။ တတ္ထ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇေန စက္ခုဝိညာဏ သမ္ပဋိစ္ဆာန သန္တိရဏ ဝေါဠုပ္ပနကာမာဝစရ ဇေန တဒါရမ္မဏဝသေန ဆစတ္တာလီသစိတ္တာနိ စက္ခုဒွါရေ ရထာရဟံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တထာ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇေန သောတဝိညာဏာဒိဝသေန သောတဒွါရာဒီသုပိ ဆစတ္တာလီသေဝ ဘဝန္တိတိ သဗ္ဗထာပိ ပဉ္စဒွါရေ စတုပညာသစိတ္တာနိ ကာမာဝစရာ နေဝ။ (၄၆)

ထိုခြောက်ပါးသောဒွါရတို့တွင် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေး သမ္ပဋိစ္ဆိန်းဒွေး သန္တိရဏသုံးခု ဝုဠော ကာမဇော တရယုတ်သုံးဆယ် တဒါရုံတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၄၆-ပါးသော စိတ်တို့သည် စက္ခုဒွါရ၌ (အာရုံ, ဘုံ, ပုဂ္ဂိုလ်, မနသိကာရ စသည်အလိုက်)ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့အတူ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း သောတဝိညာဏ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့် သောတဒွါရအစရှိသည်တို့၌လည်း ၄၆-ပါးစီသာလျှင်ဖြစ်သော (စိတ်တို့သည်) ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း ငါးဒွါရ၌ ၅၄-ပါးသော စိတ်တို့သည် ကာမာဝစရစိတ်တို့ချည်းသာတည်း။

Therein, forty-six type of consciousnessn arise in the eye door according to circumstances: five-door advertng, eye-consciousness, receiving, receiving, inves-tigating, determining, sense-sphere javanas, and registration. Likewise in the ear door, etc., forty-six types of consciousness arise, five-advertng, ear-consciousness, and so forth. It should be understood that altogether the forty-four types of sense sphere consciousness occur in the five doors.

၄၀။ မနောဒွါရေ ပန မနောဒွါရာဝဇ္ဇေန ပဉ္စပညာသဇေန တဒါရမ္မဏဝသေန သတ္တသဋ္ဌိစိတ္တာနိ ဘဝန္တိ။(၆၇)

အဖို့တပါးကား - မနောဒွါရ၌ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း, ဇော ၅၅, တဒါရုံ ၁၁-ပါးတို့၏ အပြားအားဖြင့် ၆၇-ပါးသော စိတ်တို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the mind door sixty-seven types of consciousnessd arise: mind-door ad-vertng, fifty-five, and registration.

၄၁။ ဧကူနဝီသတိ ပဋိသန္တိ ဘဝင်္ဂံ စုတိ ဝသေန ဒွါရဝိမုတ္တာနိ။ (၁၉)

တရယုတ် နှစ်ဆယ်သော(စိတ်တို့သည်) ပဋိသန္ဓေကိစ္စ, ဘဝင်ကိစ္စ, စုတိကိစ္စတို့၏ အဖြစ်ဖြင့် (ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်) ဒွါရမှ လွတ်ကုန်၏။

Nineteen types of consciousness are door-freed, occurring by way of rebirth-linking, life-continuum, and death.

ဆိုင်ရာစိတ်တို့ ဖြစ်နိုင်ရာဒွါရများ

၄၂။ တေသု ပန ပဉ္စဝိညာဏာနိ စေဝ မဟဂ္ဂတလောကုတ္တရဇေနာနိ စေတိ ဆတ္ထိံသ ယထာရဟမေကဒွါရိက စိတ္တာနိ။ (၁၊ ၃၆)

အပေါင်းကို ပြဦးအံ့၊ ထိုဆိုင်ရာဒွါရဖြစ်သော စိတ်တို့တွင် ဒွေပဉ္စဝိညာဏ် ၁၀-တို့၎င်း၊ မဟဂ္ဂုတ် လောကုတ္တရာဇောတို့၎င်း ဤသို့ ၃၆-ပါးသော (စိတ်တို့သည်) ထိုက်သည်အားလျော်စွာ တဒွါရ၌ ဖြစ် သော စိတ်တို့ မည်၏။

Of those (that arise through door) thirty-six types consciousness-the two sets of fivefold sense consciousness and the sublime and supramundane javanas-are with one door accordingly.

၄၃။ မနောဓာတုတ္တကံ ပန ပဉ္စဒွါရိကံ။ (၅၊ ၂)

အဖို့တပါးကား၊ မနောဓာတ်သုံးခု အပေါင်းသည် ငါးဒွါရ၌ ဖြစ်၏။

Three mind-door elements arise through five doofrs.

၄၄။ သုခသန္တိရဏ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနကာမာဝစရဇေနာနိ ဆဒွါရိကစိတ္တာနိ။ (၆၊ ၃၁)

သုခသန္တိရဏ ဝုဋ္ဌော ကာမဇောတို့သည် ခြောက်ဒွါရ၌ဖြစ်သော စိတ်တို့တည်း။

Joiful investigating, determing, and sense-sphere javanas arise through six door.

၄၅။ ဥပေက္ခာသဟဂတသန္တိရဏမဟာဝိပါကာနိ ဆဒွါရိကာနိစေဝ ဒွါရဝိမုတ္တာနိ စ။ (၆-၀၊ ၁၀)

ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရဏ-၂၊ မဟာဝိပါက-၈ တို့သည် ရံခါ ခြောက်ဒွါရ၌လည်းဖြစ်ကုန်၏။ ရံခါ ခြောက်ဒွါရမှလည်း လွတ်ကုန်၏။

Investgating consciousness accompained by equanimity and the great result ants arise either through the six doors or as door-freed.

၄၆။ မဟဂ္ဂဝိပါနိ ဒွါရဝိမုတ္တာနေဝါတိ။ (၀၊၉)

မဟဂ္ဂုတ်ဝိပက် ၉-ပါးတို့သည် အခါခပ်သိမ်း ခြောက်ဒွါရမှ လွတ်ကုန်သည် သာလျှင်တည်း။ ဤကား ဒွါရဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

The sublime resultants always arise as door-freed.

သင်္ဂဟဂါထာများ

၄၇။ ဧကဒွါရိကစိတ္တာနိ၊
ပဉ္စဆဒါရိကာနိ စ။
ဆဒွါရိကဝိမုတ္တာနိ၊
ဝိမုတ္တာနိ စ သဗ္ဗထာ။

တဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်တို့သည်၎င်း၊ ငါးဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်၊ ခြောက်ဒွါရ၌ ဖြစ်သောစိတ်တို့သည်၎င်း ရံခါ ခြောက်ဒွါရ၌ဖြစ်၍ ရံခါ ခြောက်ဒွါရမှလွတ်သော စိတ်တို့သည်၎င်း အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့် ခြောက်ဒွါရမှလွတ်သော စိတ်တို့သည်၎င်း

ဆတ္တိံသတိ တထာ တီဏိ၊
ဧကတ္တိံသ ယထာက္ကမံ။
ဒသဓာ နဝဓာ စေတိ၊
ပဉ္စဓာ ပရိဒီပယေ။

အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ၃၆-ပါးသည်၎င်း ထိုမှတပါး သုံးပါးတို့သည်၎င်း ၃၁-ပါးသည်၎င်း ဆယ်ပါးပြားကုန်သည်၎င်း ကိုးပါးပြားကုန်သည်၎င်း (ဖြစ်ကုန်၏) ဤသို့ ငါးပါးအပြားအားဖြင့် ပြရာ၏။

Thirty-six types of consciousness arise through one door, three through five doors, thirty-one through six doors or as door-freed, nine wholly free from door. Thus in five ways they are shown.

အာရမ္မဏသင်္ဂဟ

အာရုံ ၆-ပါး

၄၈။ အာလမ္မဏသင်္ဂဟေ အာရမ္မဏာနိ နာမ ရူပါရမ္မဏံ သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဂန္ဓာရမ္မဏံ ရသာရမ္မဏံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗယရမ္မဏံ ဓမ္မာရမ္မဏဉ္စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

အာလမ္မဏသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) အာရုံတို့မည်သည် ရူပါရုံ၎င်း သဒ္ဓါရုံ၎င်း ဂန္ဓာရုံ၎င်း ရသာရုံ၎င်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၎င်း ဓမ္မာရုံ၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးအပြားရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the compendium of objects, there are six kinds of objects, namely, visible form object, sound object, smell object, taste object, tangible object, and mental object.

အာရုံဖြင့် စိတ်ကို ဘေဝန်ခြင်း

၄၉။ တတ္ထ ရူပမေဝ ရူပါရမ္မဏံ၊ တထာ သဒ္ဓါဒယော သဒ္ဓါရမ္မဏာဒီနိ။

ထိုခြောက်ပါးသော အာရုံတို့တွင် အဆင်းသည်ပင် ရူပါရုံမည်၏။ ထို့အတူ အသံအစရှိသည်တို့သည်ပင် သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့ မည်၏။

Therein, visible form itself is visible form object. Likewise, sound etc., are sound object, etc.

၅၀။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ပန ပသာဒ သုခုမ ရူပ စိတ္တ စေတသိက နိဗ္ဗာန ပညတ္တိဝသေန ဆဓာ သင်္ဂယတိ။

အထူကား၊ ဓမ္မာရုံကို ပသာဒရုပ် သုခုမရုပ် စိတ် စေတသိက် နိဗ္ဗာန် ပညတ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် ခြောက်ပါး အပြားတို့ဖြင့် ပေါင်းယူအပ်၏။

But mental object is sixfold: sensitive matter, subtle matter, consciousness, mental factors, Nibbāna, and concepts.

၅၁။ တတ္ထ စက္ခုဒွါရိကစိတ္တာနံ သဗ္ဗေသမ္ဘိ ရူပမေဝ အာရမ္မဏံ၊ တဉ္စ ပစ္စုပ္ပန်၊ တထာ သောတဒွါရိကစိတ္တာဒီနမ္ဘိ သဒ္ဓါဒီနိ၊ တာနိ စ ပစ္စုပ္ပန်နိယေဝ။ (၄၆)

ထိုခြောက်ပါးသော အာရုံတို့တွင် စက္ခုဒွါရိကစိတ်တို့၏ အလုံးစုံတို့၏လည်း ရူပါရုံသည်သာ အာရုံသည် (ဖြစ်၏) ထိုရူပါရုံသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံသာတည်း။ ထို့အတူ သောတဒွါရိကစိတ် အစရှိသည်တို့လည်း သဒ္ဓါရုံအစရှိသည်တို့သည် (အာရုံတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏) ထိုသဒ္ဓါရုံ အစရှိသည်တို့သည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်တို့ချည်း သာတည်း။

For all types eye-door consciousness, visible form alone is the object, and that pertains only to the present. Likewise, sound etc., are the object of ear-door consciousness, etc., and those to pertain only to the present.

၅၂။ မနောဒွါရိက စိတ္တာနံ ပန ဆဗ္ဗိဓမ္မိ ပစ္စုပ္ပန်မတီတံ အနာဂတံ ကာလဝိမုတ္တဉ္စ ယထာရဟမာရမ္မဏံ ဟောတိ။ (၆၇)

အထူးကား မနောဒွါရိကစိတ်တို့၏ ခြောက်ပါးအပြားရှိသော အာရုံသည်လည်း ပစ္စုပ္ပန်သည်၎င်း အတိတ်သည်၎င်း အနာဂတ်သည်၎င်း ကာလဝိမုတ်သည်၎င်း (ဖြစ်၍) ထိုက်သည်အားလျော်စွာ အာရုံသည် ဖြစ်၏။

But the object of mind-door consciousness is of six kinds and that object may-be present, past, future, or independent of time, according to circumstances.

၅၃။ ဒွါရဝိမုတ္တာနဉ္စ ပဋိသန္ဓိ ဘဝင်ံ စုတိ သင်္ခါတာနံ ဆဗ္ဗိဓမ္မိ ယထာသမ္ဘဝံ ယေဘုယျေန ဘဝန္တရေ ဆဒ္ဓါရဂ္ဂဟိတံ ပစ္စုပ္ပန်မတီတံ၊ ပညတ္တိဘူတံ ဝါ ကမ္မ ကမ္မနိမိတ္တ ဂတိနိမိတ္တသမ္ဘဝံ အာရမ္မဏံ ဟောတိ။ (၁၉)

ပဋိသန္ဓေ ဘဝင်ံ စုတိဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ဒွါရဝိမုတ်စိတ်တို့လည်း ခြောက်ပါးအပြားရှိသော အာရုံသည်လည်း ဖြစ်သင့်သည်အားလျော်စွာ များသောအားဖြင့် အခြားမဲ့ လွန်ခဲ့ပြီးသော ဘဝတပါး၌ ခြောက်ဒွါရသည် ယူအပ်သည်၎င်း ပစ္စုပ္ပန်သည်သော်၎င်း အတိတ်သည်သော်၎င်း ပညတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်သော်၎င်း ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ဟု သမုတ်အပ်သည်၎င်း(ဖြစ်၍) အာရုံသည် ဖြစ်၏။

Further, in the case of the door-freed consciousness - that is rebirth-linking, life-continuum, and death (consciousness) - the obj is six-fold, and according to the situation (that object) has usually has been apprehended in (one of) the six doors in the immediately preceding existense, as either a present of past object or as a consept. it is known as kamma, or sign of kamma, as sign of destiny.

ဧကန် အနေကန် အာရုံပြုသော စိတ်များ

၅၄။ တေသု စက္ခုဝိညာဏာဒီဓိ ယထာက္ကမံ ရူပါဒီ ဧကေကာရမ္မဏာနေဝ။

ထိုစိတ်တို့တွင် စက္ခုဝိညာဏ် အစရှိသော စိတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ရူပါရုံအစရှိသော တပါးတပါးစီသာ အာရုံရှိကြ၏။

Of these, eye-consciousness, etc., each take a single object, respectively, visible form, etc.

၅၅။ မနောဓာတုတ္တိကံ ပန ရူပါဒီ ပဉ္စာရမ္မဏံ။

အဖို့တပါးကား၊ မနောဓာတ်သုံးခုတို့၏ အပေါင်းသည် ရူပါရုံအစရှိသော ငါးပါးသော အာရုံရှိ၏။

But triple mind element take all five kinds of (sense) object, visible form, etc.

၅၆။ သေသာနိ ကာမာဝစရဝိပါကာနိ ဟသနစိတ္တဉ္စေတိ သဗ္ဗထာပါ ကာမာဝစရာရမ္မဏာနေဝ။

(၁၀+၃+၁၂=၂၅)

ကြွင်းသော ကာမာဝစရဝိပါကစိတ်တို့၎င်း ဟသိတုပ္ပါဒ်စိတ်၎င်း ဤစိတ်တို့သည် အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်လည်း ကာမတရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။

For all types eye-door consciousness, visible form alone is the object, and that pertains The remaining sense-sphere resultants and the smiling consciousness always have only sense-sphere objects.

၅၇။ အကုသလာနိ စေဝ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရဇေနာနိ စေတိ လောကုတ္တရာဝဇ္ဇိတသဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။(၂၀)

အကုသိုလ်စိတ်တို့၎င်း ဉာဏဝိပ္ပယုတ်ကာမာဝစရဇောတို့၎င်း ဤနှစ်ဆယ်သောစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာသည် ကြည်အပ်သော အလုံးစုံသော အာရုံရှိကုန်၏။

The unwholwsome (consciousness) and sense-sphere Javanas that are dissociated fromn knowledge take all objects except supramundane states.

၅၈။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တ ကာမာဝစရကုသလာနိ စေဝ ပဉ္စမဇ္ဈာနသင်္ခါတံ အဘိညာကုသလဇ္ဇေတိ အရဟတ္တမဂ္ဂ ဖလဝဇ္ဇိတ သဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။ (၅)

ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့၎င်း ပဉ္စဈာန်ဟုဆိုအပ်သော အဘိညာဉ်ကုသိုလ်စိတ်၎င်း ဤငါးပါးသော စိတ်တို့သည် အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်သည် ကြည်အပ်သော အလုံးစုံသော အာရုံရှိကုန်၏။

The sense-sphere wholesome (consciousness) associated with knowledge, and the wholesome direct-knowledge consciousness consisting in the fifth jhāna take all objects except the path and fruit of Arahantship.

၅၉။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တကာမာဝစရကိရိယာနိ စေဝ ကိရိယာဘိညာဝေါဋ္ဌဗ္ဗနဇ္ဇေတိ သဗ္ဗထာပိ သဗ္ဗာရမ္မဏာနိ။ (၆)

ဉာဏသမ္ပယုတ်ကာမာဝစရကြိယာစိတ်တို့၎င်း ကြိယာအဘိညာဉ်လ်စိတ်၎င်း ဝုဋ္ဌောစိတ်၎င်း ဤခြောက်ပါးသော အလုံးစုံသောအပြားအားဖြင့်လည်း အလုံးစုံသော အာရုံရှိကုန်၏။

The sense-sphere functionals associated with knowledge, the functional direct-knowledge consciousness, and determining consciousness can all take kinds of objects.

၆၀။ အာရုပ္ပေသု ဒုတိယစတုတ္တာနိ မဟဂ္ဂတာရမ္မဏာနိ။ (၆)

အာရုပ္ပစိတ်တို့တွင် ဒုတိယ, စတုတ္ထ အာရုပ္ပစိတ်တို့သည် မဟဂ္ဂုတ်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။

Among the immaterial (consciousness), the second and forth take the sublime objects.

၆၁။ သေသာနိ မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သဗ္ဗာနိပိ ပညတ္တာရမ္မဏာနိ။ (၂၁)

ကြွင်းကုန်သော အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်တို့သည် ပညတ်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။

All the remaining sublime consciousness take concepts as objects.

၆၂။ လောကုတ္တစိတ္တာနိ နိဗ္ဗာနာရမ္မာနိတိ။

လောကုတ္တရာစိတ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်၏။ ဤကား အာရုံအပြားအားဖြင့် စိတ်တို့ကို ပေါင်းယူခြင်းတည်း။

The supramundane consciousness take Nibbāna as object.

သင်္ခဟဂါထာများ

ဧကန် အာရုံပြုသော စိတ်များ

၆၃။ ပဉ္စဝိသ ပရိတ္တမိ၊
ဆစိတ္တာနိ မဟဂ္ဂတေ။
ဧကဝိသတိဝေါဟာရေ၊
အဋ္ဌနိဗ္ဗာန ဂေါစရေ။

၂၅-ပါးသော စိတ်တို့သည် ကာမအာရုံ၌သာ (ဖြစ်ကုန်၏) ခြောက်ပါးသောစိတ်တို့သည် မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ၌သာ (ဖြစ်ကုန်၏) ၂၁-ပါးသောစိတ်တို့သည် ပညတ်အာရုံ၌သာ (ဖြစ်ကုန်၏) ၈-ပါးသောစိတ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်အာရုံ၌သာ ဖြစ်ကုန်၏။

Twenty-five types of consciousness are connected with lower objects; six with sublime, twenty-one with concepts; eight with Nibbāna.

အနေကန် အာရုံပြုသော စိတ်များ

ဝိသာနုတ္တရမုတ္တမိ၊
အဂ္ဂမဂ္ဂဖလုဇ္ဇိတေ။
ပဉ္စ သဗ္ဗတ္ထ ဆစ္စေတိ၊
သတ္တဓာ တတ္ထ သင်္ဂဟော။

၂၀-သောစိတ်တို့သည် လောကုတ္တရာကိုးပါးမှလွတ်သောအလုံးစုံသော အာရုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏။
ငါးပါးကုန်သောစိတ်တို့သည် အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်သည် ကြည်အပ်သော အလုံးစုံသော အာရုံ၌
ဖြစ်ကုန်၏။ ခြောက်ပါးသောစိတ်တို့သည်ကား အလုံးစုံသောအာရုံ၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့ ထိုအာရမ္မဏသင်္ဂဟ၌
ခုနစ်ပါးအပြားအားဖြင့် ပေါင်းယူ ရေတွက်ခြင်းသည် ဖြစ်၏။

Twenty are connected with all objects except the supermundane; five with all except the highest path and fruit; and six with all. Thus sevenfold is their grouping.

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ

ဝတ္ထု ၆-ပါး

၆၄။ ဝတ္ထုသင်္ဂဟော ဝတ္ထုနိ နာမ စက္ခု၊ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ၊ ဟဒယဝတ္ထု စေတိ ဆဗ္ဗိဓာနိ ဘဝန္တိ။

ဝတ္ထုသင်္ဂဟ၌ (ရထိုက်ကုန်သော) ဝတ္ထုတို့မည်သည် စက္ခုဝတ္ထု၎င်း သောတဝတ္ထု၎င်း ဃာနဝတ္ထု၎င်း ဇိဝှါဝတ္ထု၎င်း ကာယဝတ္ထု၎င်း ဟဒယဝတ္ထု၎င်း ဤသို့ ခြောက်ပါးရှိကုန်သည် ဖြစ်ကုန်၏။

In the summary of base, there are six base, namely, eye, ear, nose, tongue, body, and heart-base.

ဝတ္ထုဖြင့် ဘုံကို ဝေဘန်ခြင်း

၆၅။ တာနိ ကာမလောကေ သဗ္ဗာနိပိ လဗ္ဘန္တိ။

ထိုခြောက်ပါးသော ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို ကာမဘုံ၌ အလုံးစုံတို့ကိုလည်း ရအပ်ကုန်၏။

All these, too, are found in the sense world.

၆၆။ ရူပလောကေ ပန ဃာနာဒိတ္ထယံ နတ္ထိ။

အဘို့တပါးကား၊ အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပဘုံ၌ ဃာနအစရှိသော ဝတ္ထုရုပ်သုံးပါးအပေါင်းသည် မရှိ။

But in fine material world three base - nose, tongue and body - are not found.

၆၇။ အရူပလောကေ ပန သဗ္ဗာနိပိ န သံဝိဇ္ဇန္တိ။

အဘို့တပါးကား၊ အရူပဘုံ၌ အလုံးစုံသော ဝတ္ထုရုပ်တို့သည်လည်း မရှိကုန်။

In the immaterial world no base exists.

ဝတ္ထုဖြင့် စိတ်ကို ဝေဖန်ခြင်း

၆၈။ တတ္ထ ပဉ္စဝိညာဏဓာတုယော ယထာက္ကမံ ဧကန္တေန ပဉ္စပသာဒဝတ္ထုနိ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ။

ထိုခြောက်ပါးသော ဝတ္ထုတို့တွင် ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်တို့သည် အကြင်အကြင် အစဉ်ရှိတိုင်း ဧကန်အားဖြင့် ငါးပါးသော ပသာဒဝတ္ထုတို့ကို မှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

Therein, the five elements of sense consciousness occur entirely dependent on the five sensitive base(2x5=10)

၆၉။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇေန သမ္ပဋိစ္ဆာနသင်္ခါတာ ပန မနောဓာတု စ ဟဒယံ နိဿိတာယေဝ ပဝတ္တန္တိ။

အဘို့တပါးကား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ သမ္ပဋိစ္ဆာန်းဒွေးဟု ဆိုအပ်သော မနောဓာတ်သည်လည်း ဟဒယဝတ္ထုကို မှီလျက်သာလျှင် ဖြစ်၏။

But the mind element - namely, the five-fold advertent consciousness and the (two types) receiving - occur in dependence on the heart .

၇၀။ အဝသေသာ ပန မနောဝိညာဏဓာတုသင်္ခါတာ စ သန္တိရဏ မဟာဝိပါက ပဋိဗဒ္ဓယ ပဌမဂ္ဂ ဟသန ရူပါဝစရဝသေန ဟဒယံ နိဿာယေဝ ပဝတ္တန္တိ။ (၁၀+၃+၃၀=၄၃)

အဘို့တပါးကား၊ ကြွင်းကုန်သော မနောဝိညာဏဓာတ်ဟုဆိုအပ်သော စိတ်တို့သည်လည်း သန္တိရဏ မဟာဝိပါက ဒေါသမူဒွေး သောတာပတ္တိမဂ် ဟသိတုပ္ပါဒ် ရူပစိတ်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့် (ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်) ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

Likewise, those that remains - namely, the mind-consciousness element comprising the investigating consciousness, the great resultants, the two accompanied by aversion, the first path consciousness, smiling consciousness and the fine-material sphere consciousness- occur in dependence on the heart.(3+3+8+2+1+1+15=33)

၇၁။ အဝသေသာ ကုလလာကုလကိရိယာနုတ္တရဝသေန ပန နိဿာယ ဝါ အနိဿာယ ဝါ။ (၄၂)

အဘို့တပါးကား၊ ကြွင်းသော ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ လောကုတ္တရာတို့၏အဖြစ်ဖြင့် (ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်) မှီ၍၎င်း မမှီဘဲ၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။

The remaining classes of consciousness, weather wholesome, unwholesome, functional, or supramundane, may be either dependent on, or independent of, the heart base. (12+10+13+7=42)

၇၂။ အာရူပဝိပါကဝသေန ဟဒယံ အနိဿာယေဝါတိ။ (၄)

အရူပဝိပါကအဖြစ်ဖြင့်(ဖြစ်ကုန်သည်ရှိသော်)ဟဒယဝတ္ထုကို မမှီဘဲသာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

The immaterial-sphere resultants are independent of the heart base. (4)

သင်္ဂဟဂါထာများ

၇၃။ ဆဝတ္ထံ နိဿိတာ ကာမေ၊
သတ္တရူပေ စတုဗ္ဗိဓာ၊
တိဝတ္ထံ နိဿိတာ ရူပေ၊
ဓာတွေကာနိဿိတာ မတာ။

ကာမ ၁၁-ဘုံ၌ ခြောက်ပါးသော ဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီကုန်သော ၇-ပါးသော ဓာတ်တို့ကို (သိအပ်ကုန်၏) အသညသတ်ကြဉ်သော ရူပ ၁၅-ဘုံ၌ သုံးပါးသော ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို မှီကုန်သော လေးပါးအပြာရှိသော ဓာတ်တို့ကို (သိအပ်ကုန်၏) အရူပလေးဘုံ၌ မမှီသော တခုသောမနောဝိညာဏဓာတ်ကို သိအပ်၏။

It should be known that in the sense sphere plane seven element are dependent on the six base, in the fine material plane four are depend on these base, in immaterial plane the one signal element is not dependent on any.

၇၄။ တေ စတ္တာလီသ နိဿာယ၊
ဒွေစတ္တာလီသ ဇာယရေ။
နိဿာယ စ အနိဿာယ၊
ပါကာရပ္ပါ အနိဿိတာ။

၄၃-ပါးသော(စိတ်တို့သည်) မှီ၍သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။ ၄၂-ပါးသောစိတ်တို့သည် မှီ၍၎င်း မမှီဘဲ၎င်း ဖြစ်ကုန်၏။ အာရပ္ပဝိပါက်လေးခုတို့သည် မမှီကုန်ဘဲသာ ဖြစ်ကုန်၏။

Forty-three (types of consciousness) arise depend on base. Forty-two arise with or without. The immaterial resultants arise without any base.

ဣတိ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟေ ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟဝိဘာဂေါ နာမ တတိယော ပရိစ္ဆေဒေါ။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ပကိဏ္ဏကသင်္ဂဟဝိဘာဂမည်သော သုံးပိုင်းတို့၏ ပြည့်ကြောင်းဖြစ်သော အပိုင်းသည် ပြီးပြီ။

Thus ends the third chapter in the Manual of Abhidhamma entitled the Compendium of the Miscellaneous.

ပကိဏ္ဏပိုင်း ပြီး၏။